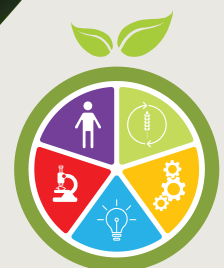

SKUPAJ Z ZNANJEM ZA PRIHODNOST

**SRIP HRANA
2017 – 2022**

SRIPHRANA

SKUPAJ Z ZNANJEM ZA PRIHODNOST

Kazalo

Uvodni nagovori	2
Agroživilska panoga v obdobju 2017 – 2022	4
Širše gospodarsko okolje	4
Stanje v slovenskem agroživilstvu	5
Strategija pametne specializacije	8
Kaj je strateško razvojno-inovacijsko partnerstvo (SRIP)?	9
SRIP Trajnostna pridelava hrane	10
Akcijski načrt SRIP HRANA	10
Vse se začne s kompetencami in razvojem človeških virov	12
Kompetenčni center KOC HRANA	12
Akademija za embalažo, ki prihaja v stik z žvili	13
Odbor za kadre	13
HR intervizijska skupina za kadre	13
Ecotrophelia Slovenija	14
EIT Food Hub Slovenija	15
Obiski izobraževalnih in raziskovalnih institucij	15
Pomen verig vrednosti v agroživilstvu	16
Žitna veriga vrednosti	16
Sadjarska veriga vrednosti	17
Mesna veriga vrednosti	19
Mlekarska veriga vrednosti	20
Pivovarska veriga vrednosti	21
Senzorično ocenjevanje in senzorične raziskave žvili	23
Senzorično ocenjevanje kruha, pekovskega peciva, finega pekovskega peciva, keksov, testenin in svežih slaščic v hladni verigi	23
Senzorično ocenjevanje piva	24
Senzorična raziskava sprejemljivosti manj slanah kruhov pri potrošnikih	25
Nacionalno stičišče za senzorične raziskave žvili	25
Internacionalizacija in mednarodne aktivnosti SRIP HRANA	26
Mednarodni kmetijsko-živilski sejem AGRA	26
Vrh kmetijskih in živilskih podjetij	28
Svetovna razstava EXPO v Dubaju	28
Razstava Future Food	29
Strokovna ekskurzija Wageningen	29
Predstavitev slovenskih podjetij na Poljskem in Warsaw Food Expo	29
Mednarodni forum o hrani in prehrani	30
Digitalizacija in inovacije	31
Katalog žvili za javno naročanje	31
Partnerstvo Smart Sensors 4 Agri-food	32
Food Tech Innovation Center	32
Food Packaging	33
Nacionalni inštitut za hrano	33
SRIP HRANA v prihodnjih programskih dokumentih	34
Evropski zeleni dogovor	34
Strategija EU "od vil do vilic"	35
Strateški načrt skupne kmetijske politike za obdobje 2023 – 2027	36
Načrt za odpornost in okrevanje	37
Evropska kohezijska politika	39
Prepoznavnost partnerstva SRIP HRANA	40
Spletna stran SRIP HRANA	40
Novičnik SRIP HRANA	40
Letno srečanje partnerjev SRIP HRANA	41
Izdaja publikacij v okviru partnerstva SRIP HRANA	41
Predstavitev partnerjev	42
Kmetijski inštitut Slovenije	42
Nacionalni inštitut za biologijo	43
Biotehniška fakulteta univerze v Ljubljani - oddelek za živilstvo	44
Biotehniški izobraževalni center Ljubljana	44
Inštitut Jožef Stefan	45
Inštitut za nutricionistiko, Ljubljana	45
Izobraževalni center piramida Maribor	46
Zdravstvena fakulteta univerze v Ljubljani	46
Znanstveno raziskovalno središče Koper	47
Zrs Bistra Ptuj	47
Žipo Lenart, d.o.o.	48
Viri in literatura	49

UVODNI NAGOVORI

**Matjaž Han, minister, Ministrstvo
za gospodarski razvoj in tehnologijo**

Spoštovani partnerji SRIP Trajnostna pridelava hrane, veseli me, da je država v 2015 s Strategijo pametne specializacije S4 zastavila prioriteta področja razvoja, na podlagi katerih so leto za tem nastala Strateško razvojno inovacijska partnerstva (SRIP). Tovrstna partnerstva pomembno krepijo konkurenčnost in razvojno-inovacijsko zmogljivost slovenskega gospodarstva.

Na Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo aktivno podpiramo ustanovitve SRIP-ov in tudi finančno podpiramo njihovo delovanje. Prizadevamo si za povezovanje različnih deležnikov, ki delujejo na posameznih strateških področjih. Spodbujamo medinstitucionalno sodelovanje ter vključevanje podjetij v načrtovanje novih projektov za doseganje zastavljenih ciljev.

Ponosni sem, da ste SRIP HRANA od ustanovitve uspešno pripeljali skozi vse faze razvoja – od razvoja kompetenc in človeških virov do vedno bolj izpostavljenega pomena razvoja verig vrednosti na področju mesnega, mlečnega, sadjarskega, žitnega in pivovarskega sektorja ob stalno prisotni in napredujoči dejavnosti senzorike živil.

Hitre tehnološke in geopolitične spremembe, podnebna kriza in nova družbena realnost v svetu terjajo odločen ter premišljen odziv in prilagoditve ekonomskega sistema, posebej kmetijstva. Zavedati se moramo, da stojimo na prelomnici podnebnih, družbenih, tehnoloških in geopolitičnih sprememb. Zato danes hrana ponovno postaja strateška dobrina, pomembna za prehransko varnost države, ki naj v čim večji meri temelji na lastni kmetijski pridelavi in reji.

Prehranska varnost in trajnostna naravnost morata biti cilj vseh deležnikov, zato se bomo na Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo še naprej trudili uresničevati vse naše skupne načrte, ki sledijo tej viziji.

**Dr. Aleksander Jevšek, minister, Služba Vlade
RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko**

Ko je bila leta 2015 skupaj z vsemi vami, deležniki slovenskega gospodarstva, institucijami znanja, socialnimi partnerji ter civilno družbo, s polno uveljavitvijo »Procesa podjetniškega odkrivanja«, spisana Slovenska Strategija pametne specializacije - S4, smo si želeli sprememb in verjeli v zgodbo o uspehu. Doseženi rezultati temu pritrjujejo. Moč povezovanja, sodelovanja, znanja in kompetence ljudi poganjajo procese, ki so ključni za našo prihodnost.

SRIP HRANA je eden od devetih Strateških Razvojno Inovacijskih Partnerstev (SRIP), ki so vzniknili ob uveljavitvi S4 in postala močan razvojni partner državi. SRIP HRANA je v tem času uspel oblikovati verige vrednosti na področjih žitnega, sadjarskega, mlečnega, mesnega in pivovarskega sektorja, prav tako prvič v agroživilstvu tudi s krepitvijo internacionalizacije ter vpetostjo v mednarodne povezave ter razvojne asociacije, platforme in projekte. Zgradili ste vidno in pomembno deležniško telo s številnim članstvom, ki je za področje Hrane pomemben sogovornik v Sloveniji in v mednarodnem prostoru. Ključno za začetek doseganja uspehov, je bilo sodelovanje s podjetji na področju usposabljanja zaposlenih. Z naložbami v razvoj človeških virov so podjetja spoznavala prednosti in premagovala prve strahove sodelovanja.

Pravilnost naše takratne usmeritve nam kažejo rezultati na terenu, priznanja v evropskem prostoru in evolucija dogodkov. Osnutek sedaj nove Slovenske Strategije trajnostne pametne specializacije – S5 ohranja vse osnovne značilnosti S4 in jih obenem nadgrajuje ter osredotoča v smeri doseganja osrednjega cilja S5 - Zelenega prehoda, ki bo na prednostnem področju hrane predstavljalo dodatne izzive, hkrati z novimi priložnostmi.

Ob prvem okroglem jubileju, 5. obletnici uspešnega delovanja SRIP-a, vam iskreno čestitam, vsem vam, ki ste v delovanje SRIP Hrana neposredno vpeti, in vsem vašim članom, ki SRIP Hrana skupaj soustvarjate. S svojim delovanjem prispevate k uspešnejši razvojno-inovacijski politiki v Sloveniji, konkurenčnejšemu gospodarstvu in bolj kakovostnemu življenju vseh državljanov Slovenije.

Mag. Janez Rebec, predsednik GZS – Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij in SRIP HRANA

SRIP HRANA postaja osrednje stičišče znanja, stroke in poslovnih idej na področju agroživilstva in vesel sem, da je GZS – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij osrednja koordinatorica. V podjetjih vse bolj prepoznavamo pomen organiziranega razvoja agroživilskih verig, ki zagotavljajo nemoteno oskrbo s kakovostnimi surovinami in stabilnost na dolgi rok ter omogočajo vsem partnerjem obstoj in razvoj. Pomembni koraki so bili narejeni pri razvoju žitne, mleinarske, sadjarske, mesne in pivovarske verige vrednosti. Dvig konkurenčnosti in dodane vrednosti v pridelavi in predelavi hrane je temeljni cilj agroživilskega sektorja.

Skupaj z raziskovalno - razvojnimi organizacijami, šolami in podjetji se iščejo rešitve na področju alternativne krme in funkcionalnih krmnih dodatkov, izvaja se selekcija sort sadja, zelenjave, poljščin, rejnih živali. Veliko skrb namenjamo dobrobiti živali in proizvodom z višjo dodano vrednostjo ter shemam kakovosti. V prihodnje na tem področju v podjetjih načrtujemo razvoj novih izdelkov in optimizacijo proizvodnih in logističnih procesov v pridelavi in predelavi hrane, kjer v veliki meri računamo tudi na sodelovanje v partnerstvu SRIP HRANA.

Posebno osredotočenost podjetja namenjamo potrošniku, ki vedno znova išče nove izdelke, živila izboljšane hranilne sestave in prijazne njegovemu zdravju ter okolju.

Za podjetja so še posebej pomembne aktivnosti, ki potekajo na področju razvoja kadrov, saj se v zadnjih letih srečujemo z velikim pomanjkanjem kompetentnih kadrov. Kompetenčni center in intervizijske skupine, Akademija za embalažo, ki prihaja v stik z živilo in oblikovanje odbora za kadre so podjetjem v veliko pomoč, saj omogočajo neposredno izmenjavo informacij in izkušenj ter pridobivanje novih znanj za zaposlene.

Drugo pomembno področje je internacionalizacija, kjer so aktivnosti, ki so se izvajale v okviru partnerstva SRIP HRANA marsikomu odprle poti na nove trge in povečale prepoznavnost kmetijstva in živilske industrije.

Vsa podjetja smo pred veliko digitalno preobrazbo. Z investicijami v nove bolj zelene tehnologije vse večjo skrb namenjamo okolju in učinkovitosti ter zagotavljamo konkurenčnost na dolgi rok. Partnerstvo SRIP HRANA je za podjetja priložnost tudi na tem področju. Prvih pet let partnerstva SRIP HRANA daje uspehe in v interesu podjetij je, da se njegove aktivnosti nadaljujejo in razvijajo tudi v prihodnje.

Dr. Tatjana Zagorc, koordinatorka SRIP HRANA

Začetki Strateškega razvojno inovacijskega partnerstva SRIP HRANA segajo v leto 2016, ko je bilo na podlagi sprejete Strategije pametne specializacije (S4) oblikovano partnerstvo SRIP HRANA, kot nova oblika sodelovanja, ki zasleduje poglobljena cilja evropske usmerjenosti – to je prehod v zeleno in digitalno družbo, s ciljem preobrazbe gospodarstva, izboljšanja ekosistema in financiranja ukrepov na področju raziskav, razvoja in inovacij, človeških virov, podjetništva in internacionalizacije.

SRIP HRANA je postal eden od devetih nastajajočih SRIP-ov, katerega cilj je bil razvoj agroživilskega sektorja in krepitev njegovega pomena. Koordinacijo njegovega izvajanja je takrat prevzela GZS – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij. K sodelovanju smo povabili vse ključne inštitucije na področju znanja, raziskovanja in razvoja, nevladne organizacije s področja agroživilstva in podjetja. Pot razvoja sodelovanja partnerstva se je gradila postopoma.

Od negotovosti v samih začetkih, ustvarjanju medsebojnega zaupanja partnerjev, prepoznavanja dela in projektov pri partnerjih, določevanja ključnih fokusnih področij in postavitve ciljev. Skozi leta se je krepilo sodelovanje in širil krog partnerjev na vseh ključnih področjih. Zastavljeni cilji so dobili konkretno podobo, oblikovale so se številne nove rešitve in nova znanja.

Na nekatere smo še posebej ponosni, zlasti na senzorična ocenjevanja in senzorične raziskave ter oblikovanje senzoričnega stičišča za raziskave živil, oblikovanje petih agroživilskih verig vrednosti, razvoj kompetenčnega centra hrana in številnih skupin za razvoj kadrov. Pomembno področje je bilo razvoj novih izdelkov in krepitev dela z mladimi. Močno so se okrepile aktivnosti na področju internacionalizacije in predstavitve podjetij ter iskanja novih trgov. Med izjemno uporabno aktivnost sodi razvoj Kataloga živil za javno naročanje, ki postaja osrednje orodje za naročanje živil v javnih zavodih, želimo ga pa razširiti tudi v gostinski sektor. V razvoju so številni projekti na področju digitalizacije in zelene preobrazbe. Stali smo za idejo o vzpostavitvi Nacionalnega inštituta za hrano.

Cilji in fokusna področja akcijskega načrta SRIP HRANA se razvijajo in so pomemben del Slovenske strategije trajnostne pametne specializacije (S5). Naše delo v okviru SRIP HRANA se usmerja v optimizacijo oskrbnih agroživilskih verig, zagotavljanje kakovostnih surovin v agroživilstvu in širjenje ponudbe živil, zlasti po meri potrošnika. Smo pomembni sogovorniki in partnerji tudi Vladi RS in pristojnim ministrstvom, želimo pa, da se ta vloga še okrepi. Cilje za prihodnost smo si zastavili visoko in verjamemo, da jim bomo sledili podobno uspešno kot v prvih petih letih delovanja partnerstva SRIP HRANA.

V zadnjih letih v Sloveniji beležimo gospodarsko rast, ki pozitivno vpliva na proizvodnjo in potrošnjo, rast števila delovnih mest in nižjo stopnjo brezposelnosti.

| Širše gospodarsko okolje

Po podatkih UMAR-ja (Poročilo o napredku 2021, str. 10) se je Slovenija po finančni in gospodarski krizi vrnila na pot razvijonega dohitevanja, ob tem dosegla ugodne vrednosti kazalnikov vključenosti, postopno se je povečevala učinkovitost rabe virov in energije. V času gospodarske rasti 2014–2019 se je vrzel v gospodarski razvitosti za povprečjem EU postopno zmanjševala, zaposlenost pa je dosegala zgodovinsko visoke stopnje. To je pripomoglo k povečanju dohodkov prebivalstva in precejšnjemu izboljšanju stanja v javnih financah. Ob okrepljeni gospodarski rasti in ugodnih gibanjih na trgu dela se je postopoma krepil tudi bolj vključujoč socialni in družbeni razvoj. Naravno okolje Slovenije je ostalo v povprečju dobro ohranjeno, razmeroma majhna učinkovitost uporabljenih virov in energije pa se je počasi izboljševala.

Kriza, ki je nastopila zaradi posledic epidemije Covid-19 v letu 2020, nato še dvig cen energentov in ukrajinsko – ruska kriza ter vse bolj izrazite podnebne spremembe, so prekinili nekajletno gospodarsko konjunkturo in ugodna gibanja na trgu dela. Nerešeni razvojni izzivi so povečali ranljivost Slovenije.

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

V preteklih letih je zaradi demografskih sprememb in neskladij na trgu dela prihajalo do pomanjkanja ustreznih vrst znanja in spretnosti, ki se v zadnjih letih še krepi. Z vidika okoljske dimenzije trajnosti razvoja izstopa prepočasno uvajanje sprememb v smeri krožnega gospodarstva, visoki izpusti toplogrednih plinov iz prometa, večletna stagnacija obnovljivih virov energije in premalo trajnostna raba prostora.

Ob obsežni površini zavarovanih območij, veliki gozdnatosti in zmerni intenzivnosti kmetovanja je naravno okolje v Sloveniji v povprečju razmeroma dobro ohranjeno. Po večini kazalnikov, ki merijo povezanost med gospodarskim razvojem ter porabo naravnih virov in energije, odpadki in izpusti toplogrednih plinov (TGP) ter so tudi merilo prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo, pa Slovenija še precej zaostaja za povprečjem EU in še zlasti za najboljšimi državami. Poraba virov, energije in izpusti TGP so se v prvih letih okrevanja po finančno-gospodarski krizi povečali, v zadnjih nekaj letih pa stabilizirali. To je omogočilo nekoliko hitrejšo izboljšanje produktivnosti, vendar je vrzel do povprečja EU še precejšnja.

Na področju inovacij in razvoja se Slovenija po podatkih UMAR-ja (Poročilo o razvoju 2022) oddaljuje od strateških ciljev in vse bolj zaostaja tako za EU kot vodilnimi inovatorkami, hkrati pa zmanjšuje prednost pred državami srednje Evrope. Slovenija je po višini evropskega inovacijskega indeksa za leto 2021 sicer opazno napredovala, a se je s tem samo vrnila na raven, ki jo je že dosegala leta 2017. Kljub absolutnemu povratku pa je glede na druge države nazadovala, saj se je pred letom 2018 z 11. mestom uvrščala v skupino močnih inovatork, v zadnjih treh letih pa je nazadovala med zmerne inovatorje in je bila leta 2021 na 15. mestu v EU.

Sorazmerno nazadovanje je predvsem posledica bistveno prenizkih, z inovacijami povezanih vlaganj tako države kot poslovnega sektorja, hkrati pa napredek pri učinkih na prodajo, lahko kaže na postopno povečevanje učinkovitosti raziskovalno-inovacijskega sistema. Že od leta 2017 Slovenija močno nazaduje po skupnem indikatorju naložb podjetniškega sektorja. Na področju povezovanja in sodelovanja ter človeških virov za inovacije Slovenija še ohranja primerjalno prednost pred EU, a jo zaradi hitrejšega napredka drugih držav postopno izgublja.

Na drugi strani podjetniški sektor, vsaj skladno z uporabljnimi kazalniki, izkazuje nadpovprečne rezultate tako glede stanja kot glede teženj, pri uporabi IKT-tehnologij. Na področjih intelektualne lastnine, atraktivnosti raziskovalnega sistema, okoljske trajnosti ter učinkov na prodajo, Slovenija sicer še dosega podpovprečne rezultate, a s hitrejšim napredkom od povprečja EU. Število raziskovalcev se je v letu 2020 po nekajletni rasti zmanjšalo in precej zaostaja za vodilnimi inovatorkami, kar je z vidika potenciala raziskovalno-razvojne dejavnosti neugodno. Rast števila raziskovalcev v letih 2016–2019 je izhajala zlasti iz poslovnega sektorja (še posebej predelovalnih dejavnosti).

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Slovenija se je pri vlaganjih, ki poleg človeških virov najpomembneje vplivajo na inovacije, digitalizacijo in robotizacijo ter torej najmočnejše prispevajo k preobrazbi v visoko produktivno gospodarstvo, prelevila iz vodilne v povprečno vlagateljico. Izdatki za raziskovalno-razvojno dejavnost (RRD) se od leta 2018 sicer povečujejo, a primerjalno Slovenija močno zaostaja za drugimi državami, ki vlagajo precej več.

Pri tem sprejem Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti v novembru 2021 ter Resolucije o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030 v marcu letos vzbujata pozitivna pričakovanja, ko gre za javno financiranje RRD (ki naj bi se do leta 2030 dvignilo na 1,25 % BDP), hkrati pa načrti za koriščenje sredstev EU zaradi prednostne usmerjenosti v tradicionalno infrastrukturo kažejo na nadaljevanje zaostajanja Slovenije pri vlaganjih v pametno preobrazbo (UMAR, 2022).

Naložbe v raziskave in inovacije so ključni instrument za rast produktivnosti in dodane vrednosti, kot tudi pomemben del strategije za okrevanje in odpornost po pandemiji Covid-19. Tudi pred krizo je bila Slovenija ocenjena le kot »zmerna inovatorka«, kar pomeni, da bo treba bistveno pospešiti njena prizadevanja za dohitevanje najuspešnejših držav. Poslovni sektor je zaslužen za 75 % izdatkov za raziskave in razvoj (Slovenska industrijska strategija do 2030). Sodelovanje med akademsko sfero in podjetji je večinoma omejeno na srednje- in visokotehnološke sektorje. Učinkovitost pisarn za prenos znanja, ki jih ustanovijo raziskovalne organizacije in visokošolske ustanove, je precej neenakomerna in nezadostna. Stanje na tem področju bo treba izboljšati s povezavami med univerzami ter javnimi raziskovalnimi organizacijami in podjetji, kar bo ključno za uspešno pretvorbo znanja v inovacije, izboljšanje uspešnosti raziskav in inovacij v državi ter spodbujanje gospodarske rasti.

| Stanje v slovenskem agroživilstvu

Resolucija »Naša hrana, razvoj podeželja in naravni viri po 2021« ugotavlja, da rezultati kmetijskega sistema znanja in inovacij (v nadaljnjem besedilu AKIS – agricultural knowledge and innovation system) s katerim mednarodna skupnost označuje infrastrukturo ter način oblikovanja in prenosa znanja, v Sloveniji ne moremo biti dovolj zadovoljni.

Strokovno področje kmetijstva pokrivajo raziskovalne institucije, kmetijski izobraževalni sistem ter 16 javnih služb. Veliko znanja se plemeniti v Javni službi kmetijskega svetovanja, zadrugah, pri kmetovalcih in živilskopredelovalnih ter drugih podjetjih, prepoznavamo pa izrazito pomanjkljivo sodelovanje in primanjkljaj pri prenosu sodobnih znanj v prakso. Organizirane zasebne pobude niso razvite. Novosti in rešitve se ne prenašajo sistemsko z močno povezavo deležnikov AKIS. Sodelovanje med institucijami znanja je šibko, prav tako je sorazmerno šibko javno in zasebno financiranje raziskovalnega dela, ki bi neposredno podprlo razvoj trajnostnega kmetijstva in podeželja. Neizkoriščeni so mehanizmi Evropske unije, predvsem na področju Evropskega inovacijskega partnerstva in raziskovalnih programov, kjer je treba na razvojnih temah podpreti vključevanje nacionalnih skupin v evropske programe.

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

AGROŽIVILSKA PANOJA V OBDOBJU 2017 – 2022

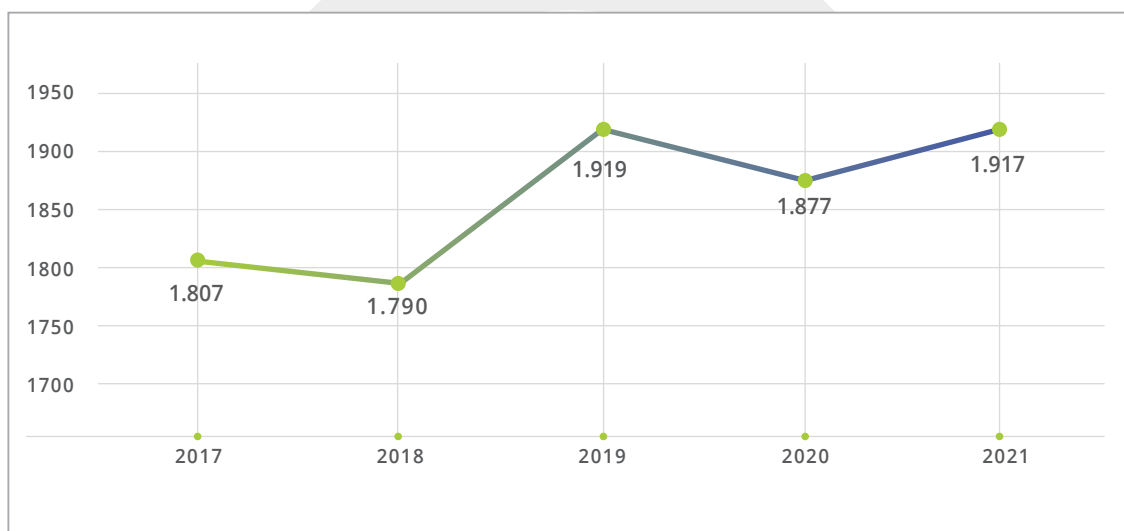
Na področju kmetijstva in živilstva v zadnjem petletnem obdobju po Poročilih o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva, ki jih vsako leto pripravlja Kmetijski inštitut Slovenije (Poročila od 2017 – 2020) so bile razmere dokaj stabilne. Kmetijsko pridelavo so v posameznih letih ogrožale suše, poplave in pozebe in povzročale večje odklone v obsegu proizvodnje. Nadaljuje se trend zmanjševanja števila kmetijskih gospodarstev. Povprečno kmetijsko gospodarstvo obdeluje 7,1 hektarja kmetijskih zemljišč. Se pa izboljšuje velikostna sestava kmetijskih gospodarstev. Cenovni pritiski postajajo vse večji po epidemiji Covid-19, tako na strani surovin, repromaterialov, transporta, energije in drugih.

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Kmetijska kot tudi živilska podjetja so kljub številnim podnebnim kot tudi tržnim pritiskom poslovala dobro. Kazalniki v obeh sektorjih rastejo zadnjih pet let. Panoja se je po burnih letih lastniškega preoblikovanja stabilizirala in izboljšali so se tudi odnosi v agroživilskih verigi. Tako so nekatere agroživilske verige dokazale, da so odpornejše, če člani v verigi sodelujejo, se spoštujejo ter skušajo razumeti, tako da skupaj odgovarjajo na izzive. Slovenska živilska podjetja so v navezi s kmetijskimi podjetji pomemben regionalni zaposlovalac in povezovalac pridelovalcev in drugih dobaviteljev opreme, materialov in storitev. Kmetijska in živilska podjetja največji delež čistih prihodkov od prodaje ustvarijo na domačem trgu, bodisi končnemu potrošniku bodisi živilskopredelovalni industriji, kar kaže na dobro vertikalno povezanost deležnikov v slovenski verigi oskrbe s hrano. Živilskopredelovalna industrija je nekoliko bolj izvozno naravnana, na tujem trgu ustvari tretjino čistih prihodkov od prodaje.

Po podatkih, zbranih v Poročilih o analizi stanja kmetijskih in živilskih podjetij, ki jih vsako leto izda GZS – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij se je število kmetijskih podjetij med leti 2017 in 2019 gibalo okrog števila 295. V zadnjih dveh letih, leta 2020 in 2021, pa je zaznan rahel padec v številu podjetij. Število zaposlenih v kmetijskih podjetjih se je v letu 2021 v primerjavi z letom 2017 povišalo za 6 %, kar prikazuje graf.

Graf 1: Število zaposlenih v kmetijskih podjetjih v obdobju 2017 - 2021 (SKD A 01.1-A 01.6)

Vir: Ajpes, Kapos

AGROŽIVILSKA PANOJA V OBDOBJU 2017 – 2022

Dodana vrednost kmetijskih podjetij v zadnjem 5-letnem obdobju ves čas raste. V letu 2021 se je v primerjavi z letom prej povišala za 14 %, v primerjavi z letom 2017 pa za 47 % in znaša več kot 87 milijonov evrov. Dodana vrednost na zaposlenega se je v kmetijskih podjetjih iz nekaj več kot 32.000 EUR dvignila na 45.000 EUR v zadnjih petih letih.

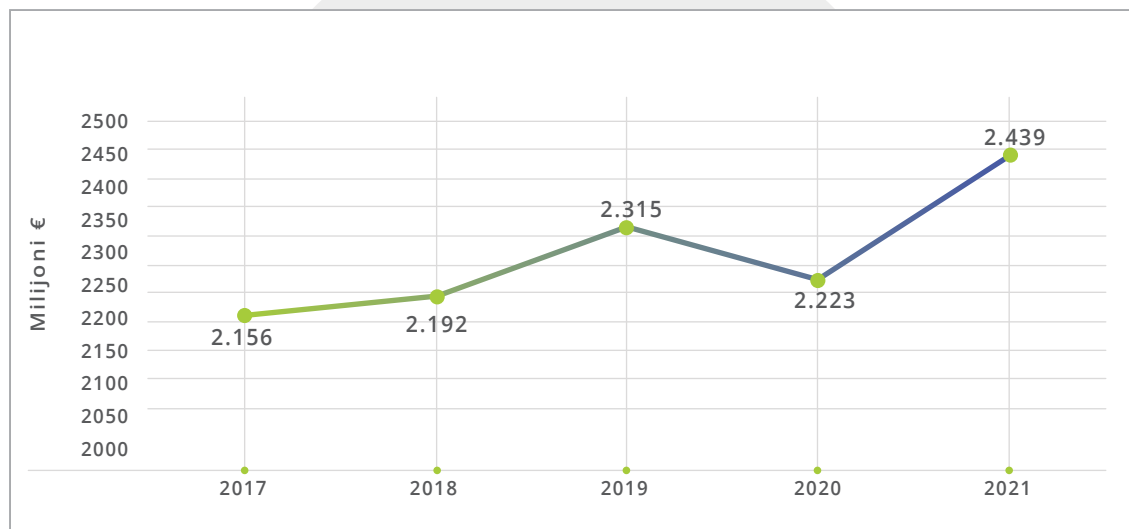
Čisti prihodki od prodaje v kmetijskih podjetjih se v zadnjih petih letih zvišujejo. V primerjavi z letom 2017 so se leta 2021 povišali za 29 % in skupaj znašajo več kot 229 milijonov evrov. Kmetijska podjetja so v proučevanem obdobju zgolj leta 2017 poslovala z izgubo v vrednosti 2,4 milijona €. Sicer so od leta 2018 do leta 2021 poslovala z dobičkom, ki pa se giblje od 4 do 15 milijonov €.

Na področju poslovanja živilskih podjetij, ki vključujejo tako proizvodnjo živil kot proizvodnjo pijač po zbranih podatkih v Poročilih o analizi stanja kmetijskih in živilskih podjetij (GZS, 2022) se število podjetij vsa leta povečuje in je v letu 2021 skupaj 789 podjetij, kar je za 8 % več kot v letu 2017.

Število zaposlenih v živilskih podjetjih narašča in je leta 2021 štelo 14.974 zaposlenih, kar je 9 % več v primerjavi z letom 2017.

Povečuje se tudi dodana vrednost živilskih podjetij, saj se je od leta 2017, ko je skupaj znašala 499 mio EUR v letu 2021 dvignila za 34 % na več kot 669 milijonov evrov. Dodana vrednost na zaposlenega v živilskih podjetjih se zvišuje. Od leta 2017 do leta 2021 se je povišala za 23 % in znaša 44.709 evrov. Najvišjo vrednost dosegajo v proizvodnji pijač ter proizvodnji rastlinskih in živalskih olj ter maščob.

Čisti prihodki od prodaje v živilskih podjetjih so se od leta 2017 do leta 2019 počasi povečevali. Leta 2020 je zaznan padec čistih prihodkov od prodaje, zaradi epidemije koronavirusa. Največjo pozitivno spremembo je opaziti v letu 2021 v primerjavi z letom 2020, ko so se čisti prihodki od prodaje povišali za 10 % in dosegli 2,4 milijarde evrov prihodkov. Drastičnih sprememb v čistih prihodkih od prodaje po dejavnostih ni zaznati. Živilska podjetja so od leta 2017 do leta 2021 poslovala z dobičkom. Gibanje prikazuje graf 2.

Graf 2: Čisti prihodki od prodaje v živilskih podjetjih v obdobju 2017 – 2021 (SKD C 10 + C 11)

Vir: Ajpes, Kapos

Predstavljena analiza kaže spodbuden napredek pri razvoju na področju kmetijstva in živilstva, ki je posledica tudi učinkovitega izvajanja Strategije pametne specializacije in aktivnosti, ki so potekale v okviru SRIP HRANA. Tako kmetijstvo kot živilsko industrijo čakajo v prihodnje številni izzivi, ki so povezani s trajnostjo, zelenim prehodom, digitalizacijo, gospodarsko negotovostjo, podnebnimi spremembami, globalnimi, političnimi, demografskimi in socialnimi izzivi.

Pomemben dejavnik rasti gospodarstva je tudi povečevanje izvoza, ki je posledica aktivnosti na področju internacionalizacije slovenskega kmetijstva in živilstva. Z izvozom se zmanjšuje odvisnost od domačega oz. evropskega trga ter krepi stabilnost celotne verige preskrbe s hrano. Delež prodaje živilskih podjetij na tujem trgu je v proučevanem obdobju od leta 2017 do leta 2021 znašal približno 30 %.

STRATEGIJA PAMETNE SPECIALIZACIJE

Evropska komisija je zaradi pomanjkanja sodelovanja in vlaganj v skupne projekte gospodarstva na eni strani ter institucij na področju raziskav, razvoja in inovacij na drugi strani, že v okviru programskega obdobja 2014-2020 predstavila koncept Strategije pametne specializacije (znana pod kratico S3) z namenom spodbuditi in osredotočiti vlaganje držav in njihovih regij v raziskave in inovacije iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Namen te vzpodbude je bil podpreti regionalne/državne prioritete na področju raziskav, razvoja, inovacij in tehnološkega napredka preko t. i. procesa podjetniškega odkrivanja. Gre za proces, ki temelji na principu od spodaj navzgor z namenom, da se odkrije konkurenčno prednost posamezne regije/države ter oblikuje prostor za izboljšanje inovacijske aktivnosti v gospodarstvu in konkurenčnosti malih in srednjih podjetij.

S3 si je tako pridobila mesto med strateškimi dokumenti, ki usmerjajo razvoj posameznih držav in regij. Obenem je Evropska komisija oblikovala tudi več procesov, s katerimi je podprla med-regijsko sodelovanje s ciljem oblikovanja evropskih partnerstev na področjih, kjer je zaznana kritična masa za ohranjanje konkurenčnosti raziskav in inovacij na evropskem nivoju.

V obdobju 2014-2020 je Slovenska strategija pametne specializacije (znana pod kratico S4) zasledovala pglavitna cilja evropske usmerjenosti – to je prehod v zeleno in digitalno družbo in je bila zasnovana kot orodje za preobrazbo gospodarstva za namen izboljšanja ekosistema in financiranja ukrepov na področju raziskav, razvoja in inovacij, človeških virov, podjetništva in internacionalizacije.

Proces podjetniškega odkrivanja je tudi v Sloveniji temeljil na t. i. principu četverne vijačnice, ki pomeni sodelovanje podjetij, raziskovalne sfere, države in civilne družbe.

Pri tem so se vzpostavila nova strateška razvojno-inovacijska partnerstva (SRIP), ki ostajajo osrednji mehanizem za usmerjanje osredotočenja prodornih gospodarskih področij v Sloveniji in s tem osrednji akter stalnega procesa podjetniškega odkrivanja tudi v obdobju 2021-2027. S4 je temeljila na več strategijah, med katerimi je treba posebej izpostaviti Raziskovalno-inovacijsko strategijo Slovenije ter Slovensko industrijsko politiko in je kot takšna celovit izvedbeni dokument, pomemben za praktično vse resorje Vlade RS.

V programskem obdobju 2021-2027 si je nova Strategija pametne specializacije v Sloveniji kot cilj postavila zeleni prehod, ki ga razumemo kot »inovativna, nizkoogljična, digitalna in na znanju temelječa preobrazba gospodarstva in družbe«. S tem pametna specializacija dobiva trajnostni značaj in se uveljavlja pod kratico S5 in predstavlja celovito in osrednjo podlago za del dodeljevanja sredstev v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj znotraj cilja Pametna Evropa.

Za koordinacijo upravljanja in izvajanja S4 in S5 je na operativni oziroma izvedbeni ravni pristojna Služba Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK).

Fotografija: arhiv Vlade RS

| Kaj je strateško razvojno-inovacijsko partnerstvo (SRIP)?

SRIP-i so dolgoročna partnerstva med podjetji, raziskovalno sfero, državo in občinami ter povezovalci, uporabniki in nevladno sfero, ki so bila oblikovana konec leta 2016 na vseh področjih uporabe Slovenske strategije pametne specializacije S4 in se nadaljujejo tudi v S5.

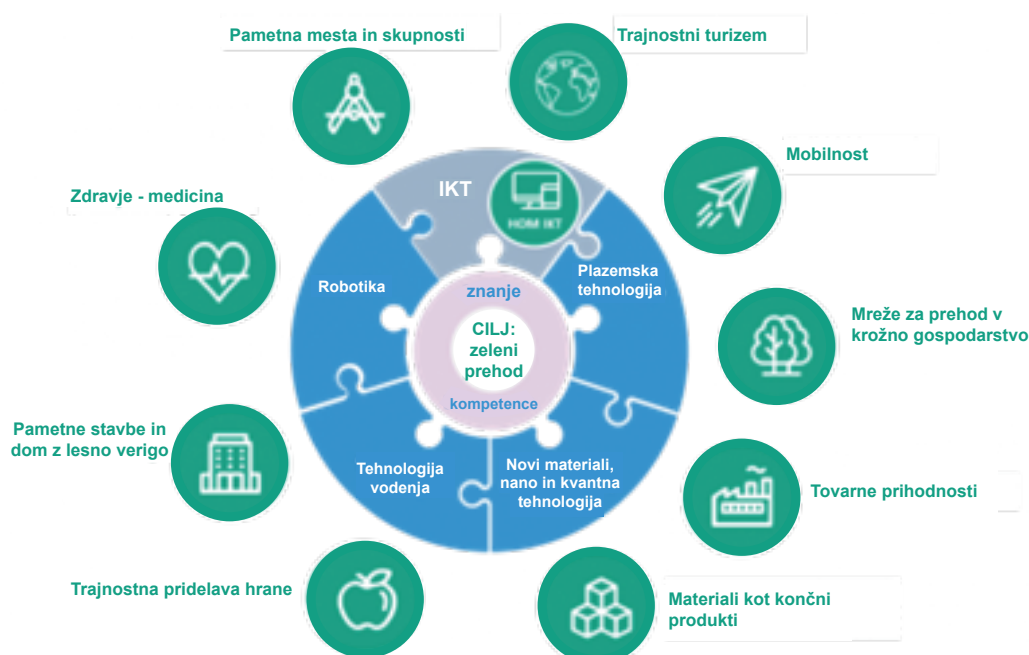
SRIP-i skupaj z državo ne le sooblikujejo razvojno politiko, ampak tudi organizirajo celovit razvojno-inovacijski ekosistem po področjih uporabe S5. V praksi to pomeni, da vzpostavljajo in nadgrajujejo verige vrednosti doma in jih povezujejo mednarodno, pripravljajo zahtevnejše skupne raziskovalno-razvojne projekte, inovacijskim deležnikom odpirajo vrata v mednarodne razvojno-inovacijske platforme in tudi do proizvajalcev originalne opreme ter organizirajo skupne nastope, lobiranja in promocijo v drugih regijah, državah in mrežah, hkrati pa izvajajo zaenkrat še pilotne aktivnosti pri dolgoročnem načrtovanju potreb po kadrih in kompetencah.

SRIP-i imajo med svojimi člani tako podjetja (velika, srednja, mala in mikro podjetja) kot institucije znanja (praktično skoraj vse ključne javne raziskovalne organizacije, univerze, ipd).

SRIP-i imajo skupno 783 članov, od česar je 81 % (633) podjetij, od katerih je 60 % (380) mikro in malih podjetij, 18 % (114) srednjih podjetij in 22 % (139) velikih podjetij, z uravnoteženo strukturo po obeh kohezijskih regijah. Institucije znanja predstavljajo 11 % članstva SRIP-ov (89 članov), kar pomeni, da so v SRIP-e vključene praktično vse ključne javne raziskovalne organizacije, univerze, ipd. Člani iz gospodarstva zaposlujejo 83.000 oseb, kar predstavlja 17 % vseh zaposlenih v gospodarskih družbah, ki ustvarijo 23 % dodane vrednosti, kar pomeni, da presegajo povprečno dodano vrednost na zaposlenega za 34 % (Informacija o izvajanju, 2019).

VEČ LAHKO NAJDETE NA SPLETNIH STRANEH POSAMEZNEGA SRIP-A:

SRIP Pametna mesta in skupnosti:	http://pmis.ijs.si
SRIP Pametne stavbe in dom z lesno verigo:	https://srip-pametne-stavbe.si/
SRIP Mreže za prehod v krožno gospodarstvo:	https://srip-krožno-gospodarstvo.si/
SRIP Trajnostna pridelava hrane:	https://www.gzs.si/srip-hrana/
SRIP Trajnostni turizem:	https://www.srip-turizem.si/o-sript/
SRIP Tovarne prihodnosti:	http://ctop.ijs.si/sl/o-partnerstvu/
SRIP Zdravje – medicina:	https://www.sripzdravje-medicina.si/
SRIP Mobilnost:	https://www.acs-giz.si/o-acs
SRIP Materiali kot končni produkti:	https://matpro.gzs.si/

Fotografija: arhiv SVRK

SRIP HRANA je osrednje nacionalno stičišče, namenjeno povezovanju in sodelovanju ambicioznih in v razvoj usmerjenih deležnikov na področju kmetijstva, živilstva in drugih, s tema dvema sektorjema povezanih področij.

Partnerji SRIP HRANA so 3 panožne organizacije s področja kmetijstva, združništva in živilstva (GZS–Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Zadružna zveza Slovenije), 3 slovenske univerze (Univerza v Ljubljani, Mariborska univerza, Univerza na Primorskem), 4 raziskovalne institucije (Inštitut "Jožef Stefan", Kmetijski inštitut Slovenije, Nacionalni inštitut za biologijo, Kemijski inštitut) in 6 drugih pomembnih organizacij, ki delujejo na področju kmetijstva, hrane in prehrane. V partnerstvo je vključenih 250 članov. Med njimi je 234 podjetij, ki so člani GZS–Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij (GZS-ZKŽP), od tega 212 malih in srednjih podjetij ter 22 velikih podjetij.

SRIP HRANA se v svojem delovanju največ navezuje na področja oz. sodeluje s SRIP-i kot: Trajnostni turizem, Krožno gospodarstvo, Horizontalna mreža IKT, Pametna mesta in skupnosti, Tovarne prihodnosti in Materiali kot končni produkti (MATPRO).

Z vidika uresničevanja cilja SRIP HRANA - Digitalna transformacija agroživilskega sektorja za učinkovito upravljanje oskrbnih verig je bilo okrepljeno sodelovanje med GZS-Zbornico kmetijskih in živilskih podjetij ter GZS - Združenjem za informatiko in telekomunikacije (GZS-ZIT), ki ima s preko 200 člani reprezentativnost v IKT sektorju.

GZS - Združenje za informatiko in telekomunikacije je koordinator IKT horizontalne mreže, ki je podpora vsem SRIP-om na področju omogočitvenih tehnologij. Organizirana so bila skupna izobraževanja, delavnice in sestanki, potekalo je medsebojno informiranje, promoviranje aktivnosti na področju digitalizacije ter po potrebi povezovanje s člani obeh združenj/zbornic.

| Akcijski načrt SRIP HRANA

Od ustanovitve partnerstva pa do danes se je pokazala potreba po fokusiranju aktivnosti po posameznih sektorjih in seveda področjih.

Člani SRIP-a HRANA so na podlagi sprejetega in potrjenega akcijskega načrta v okviru S4 sodelovali na fokusnih področjih surovine in trajnostna raba virov, pametno načrtovanje procesov in procesna kontrola, napredna oprema in tehnologije za pridelavo in predelavo hrane, higiena, varnost in kakovost hrane in hrana, prehrana in potrošnik.

Konec leta 2021 se je pričelo konkretno sodelovanje v konzorcijih za prijavo na razpise na področju digitalizacije agroživilstva. To je povečalo možnosti za odobritev projektov ter krepitev digitalne transformacije agroživilstva v Sloveniji.

Ključne aktivnosti, ki jih SRIP HRANA ponuja svojim članom, temeljijo na mreženju, izmenjavi dobrih praks, organizaciji strokovnih dogodkov, pomoči posameznim partnerjem, ki iščejo možnosti sodelovanja znotraj in izven partnerstva SRIP HRANA, organizaciji strokovnih in poslovnih delegacij ter obiskov, nenazadnje pa je SRIP HRANA kontaktna točka za vsakega drugega deležnika, ki vidi pomen povezovanja za namene razvoja in inovacijskega preboja. Na relaciji do države ter vladnih in nevladnih organov pa ima SRIP HRANA pomembno vlogo kot kredibilen in reprezentativen sogovornik pri pripravi in oblikovanju razvojnih strategij države ter akcijskih načrtov za izvajanje politik s področja kmetijstva in živilstva in ima tudi svetovalno vlogo na številnih področjih (kadri, javno naročanje, razvoj agroživilstva, gastronomija).

Vizija SRIP je v prihodnjih 10 letih prerasti v največjo inovacijsko omrežje deležnikov s področja agroživilstva, ki bo na podlagi uvajanja novih tehnologij in preko digitalizacije usmerjalo razvoj slovenskega kmetijstva in živilstva ter iskalo rešitve za izzive prihodnosti globalnega trga hrane.

Cilji do leta 2027 je povečati prihodke podjetij na področju primarne pridelave, proizvodnje živil in proizvodnje pijač z 2,8 mrd na 3,1 mrd EUR in povečanje izvoza z 0,78 na 0,85 mrd EUR. Cilj partnerstva SRIP HRANA je tudi število zaposlenih povečati s 17,7 na 19,4 tisoč oseb, povečati vlaganja v R&R s 762 na 837 tisoč EUR. Načrtovano povečanje produktivnosti znaša od 7 % v C11 (kjer je sicer z naskokom najvišja - 78.500 EUR) do 10 % v C10 (kjer je sicer najnižja - 37.600 EUR). (Strategija trajnostne pametne specializacije S5, 2022)

Koordinator SRIP-a HRANA je GZS - Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij.

V okviru Slovenske strategije trajnostnega razvoja S5 Akcijski načrt SRIP HRANA poleg horizontalnih področij (Digitalizacija / Kadri prihodnosti / Internacionalizacija) zaobjema tri ključna fokusna področja in njihove cilje, ki so bili opredeljeni s strani predstavnikov slovenskih kmetijskih in živilskih podjetij v sodelovanju s predstavniki znanstveno-raziskovalnih institucij. Znotraj vsakega fokusnega področja je bilo identificiranih nekaj ključnih produktivnih smeri. Aktivnosti SRIP HRANA so tesno povezane s cilji Strategije EU »Od vil do vilic« za bolj zdrav in trajnosten prehranski sistem.

Fokusna področja se nanašajo na optimizacijo oskrbnih agroživilskih verig, zagotavljanje kakovostnih surovin v agroživilstvu ter širjenje ponudbe živil.

STRATEGIJA SRIP HRANA - fokusna področja

Fokusna področja opredeljena v S5 vključujejo:

1 OPTIMIZACIJA OSKRBNIH AGROŽIVILSKIH VERIG

Ključnega pomena je razvoj novih produktov v okviru formiranih sektorskih verig vrednosti in optimizacija proizvodnih in logističnih procesov v pridelavi in predelavi hrane v povezavi z razvojem in napredkom celotnega sektorja na področju trajnostne pridelave hrane. To je pomembno tudi iz vidika uresničevanja ambicioznih ciljev za zmanjšanje negativnega vpliva proizvodnje na okolje (manj izpustov, manjša uporaba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev...).

V preteklih letih formirane sektorske verige vrednosti (mleko, meso, sadje, žito, pivo) so danes na različni stopnji razvoja in sodelovanja z institucijami znanja. Za strateško upravljanje oskrbnih verig je potrebno vlaganje v informacijski sistem, procesno kontrolo kakovosti živil in integracijo tehnoloških procesov, odvisno od potreb trga po končnih proizvodih pa se upravlja tudi ponudba in povpraševanje.

2 ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTNIH SUROVIN V AGROŽIVILSTVU

Vlaganja v tehnološki napredek in inovacije v kmetijstvu so ključna za razvoj celotnega agroživilskega sistema v Sloveniji. Poleg zagotavljanja redne oskrbe z osnovnimi surovinami je cilj tudi čim boljša kakovost in varnost proizvedene hrane kar predpostavlja tudi uporabo kakovostnih vhodnih materialov oz. surovin.

Poudarek je dan tudi razvoju na področju izboljšane rastlinske in živalske predelave ter obenem krepitev deleža ekološke proizvodnje in živil iz drugih shem kakovosti. Vidiki, katerim se posveča vedno več pozornosti, so med drugim učinkovita in trajnostna raba virov, skrb za okolje, dobrobit živali in odpornost kmetijstva na podnebne spremembe. Poudarek je na selekciji sort sadja, zelenjave in poljščin ter selekciji rejnih živali, alternativni krmi in dobrobiti živali.

3 ŠIRJENJE PONUDBE ŽIVIL

Za razvoj in konkurenčnost živilskih podjetij je potrebno nenehno prilagajanje potrošniškim trendom, izboljševanje obstoječih izdelkov ter obenem širjenje ponudbe živil.

Poleg senzoričnih lastnosti in hranilne sestave so potrošniki vedno bolj pozorni tudi na funkcionalne lastnosti živil. Uvajajo se alternativne surovine za živila, v porastu so tudi prehranska dopolnila in nova živila.

Fokusno področje med drugim vključuje razvoj živil izboljšane hranilne sestave (manj soli, maščob, sladkorja, več polnozrnatih sestavin...), kar ugodno vpliva na zdravstveni vidik prehrane. Proizvajalci hrane delujejo v smeri novega EU Kodeksa ravnanja za odgovorno poslovanje in trženje v verigi oskrbe s hrano, ki je eden od prvih ukrepov strategije »Od vil do vilic«. Na nacionalni ravni so že bile sprejete prostovoljne zaveze odgovornosti predelovalcev hrane v posameznih sektorjih (brezalkoholne pijače, mlečni izdelki, pekovski izdelki, pivo), ki proizvajalce zavezujejo k izpolnjevanju konkretnih zavez na področju izboljševanja hranilne sestave in označevanja živil, k zavezam pa pristopajo tudi drugi sektorji.

Aktivnosti partnerstva so ciljno usmerjene v sodelovanje pri iskanju novih rešitev za konkretne izzive sektorjev, pa tudi glede prepoznavnosti in razvoja samega partnerstva.

Partnerji SRIP HRANA obenem sodelujejo pri različnih nacionalnih in mednarodnih projektih tako na področju razvoja novih tehnologij kot tudi izboljšanja kompetenc zaposlenih v agroživilstvu. Koordinator SRIP HRANA je med drugim vodilni partner Kompetenčnega centra KOC HRANA za področje digitalizacije poslovnih procesov, uvajanje novih tehnologij in materialov, varnost hrane in materialov, ki prihajajo v stik z živilom ter tudi razvoj novih izdelkov (Utemeljitev prednostnih področij, 2022).

| Kompetenčni center KOC HRANA

Kompetenčni center za razvoj kadrov

V letu 2017 se je začel projekt KOC HRANA, katerega namen je bil vzpostavitev in delovanje kompetenčnega centra za razvoj kadrov na področju hrane, ki ga izvaja partnerstvo in bi tako prispeval k izboljšanju kompetenc, produktivnosti, ustvarjalnosti in inovativnosti zaposlenih v panožnih podjetjih ter omogočal krepitev konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. V njem je sodelovalo 26 vključenih podjetij, ki so opravila več kot 2.120 vključitev, sodelovalo je več kot 1.340 oseb, ki so se udeležili okrog 230 usposabljanj.

Skupni sestanek partnerstva KOC HRANA

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Na podlagi uspešno zaključenega prvega projekta KOC HRANA je sledilo nadaljevanje projekta KOC HRANA 2, ki je trajal od septembra 2019 do maja 2022. Partnerji so bili Gospodarska zbornica Slovenije (Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, Združenje za kemijo, Združenje za papirno in papirno predelovalno industrijo) in Pomurska gospodarska zbornica ter 25 podjetij iz kmetijske in živilske industrije, 5 podjetij iz plastično-predelovalne industrije in 5 podjetij in papirne dejavnosti, kjer proizvajajo material ali embalažo za živila. Skupni interes partnerstva je bil krepiti kompetence zaposlenih na področju digitalizacije poslovnih procesov, uvajanje novih tehnologij in materialov, varnosti hrane in materialov, ki prihajajo v stik z živilo, kot tudi razvoja novih izdelkov in materialov.

Skupni sestanek partnerstva KOC HRANA

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

V ta namen je bilo organiziranih več kot 370 usposabljanj, vključenih je bilo več kot 1.000 oseb, in opravljenih je bilo več kot 2.100 vključitev. V tem obdobju smo organizirali tudi več skupnih usposabljanj na temo mehkih veščin (komuniciranje in timske vloge), kreativnosti (spoznavanje metod za razvoj kreativnih idej) in dve skupni strokovni usposabljanji na temo embalaže – Akademija za embalažo, ki prihaja v stik z živilo.

"Izboljšanje ključnih kompetenc zaposlenih, povečanje njihove učinkovitosti, zaposljivosti ter pri njihovem delu uporabnega znanja, so pomembni cilji projekta KOC HRANA, ki vključenim podjetjem nudijo in omogočajo dodatno (ne)formalno izobraževanje zaposlenih na vseh ravneh in sektorjih v podjetju."

Izjava pomurskih podjetij v Vestniku

| Akademija za embalažo, ki prihaja v stik z živili

Akademija za embalažo je bila izvedena v letih 2021 in 2022. Zaobsegala je 6 dni, 20 predavateljev in tematike vezane od zakonodajnih in strateških okvirov pa do trendov in potrošniških navad. Akademija je pritegnila tudi precej podjetij, ki niso bila partnerji KOC HRANA. Udeleženci so o akademiji izpostavili, da mora postati vsakoletna praksa, ker omogoča povezovanje gospodarstva in raziskovalnih ter izobraževalnih ustanov.

"Vodje, ki razvijajo ustrezne vodstvene in komunikacijske kompetence ter so po potrebi pripravljeni osvojiti učinkovitejša vedenja imajo pomemben vpliv na pozitivno poslovanje, saj vodje pomembno vplivajo na dinamiko odnosov, s tem pa tudi na motivacijo in zavzetost zaposlenih."

Izjava podjetja Žito

| Odbor za kadre

V okviru KOC HRANA 2 se je oblikoval poseben Odbor za kadre, ki se bo aktivno loteval izzivov, s katerimi se srečujejo podjetja na področju kadrov v živilsko-predelovalni panogi, kemijski in papirno-predelovalni industriji. Odbor je zastavljen multidisciplinarno in vključuje partnerje iz različnih institucij in področij.

V sklopu odbora je ena od nalog tudi oblikovanje pobud za spremembe izobraževalnih vsebin, povezovanje s SRIP-i, strateško spremljanje trendov na področju razvoja kadrov, sodelovanje pri pripravi poklicnih standardov (CPI) in številne druge aktivnosti.

| HR intervizijska skupina za kadre

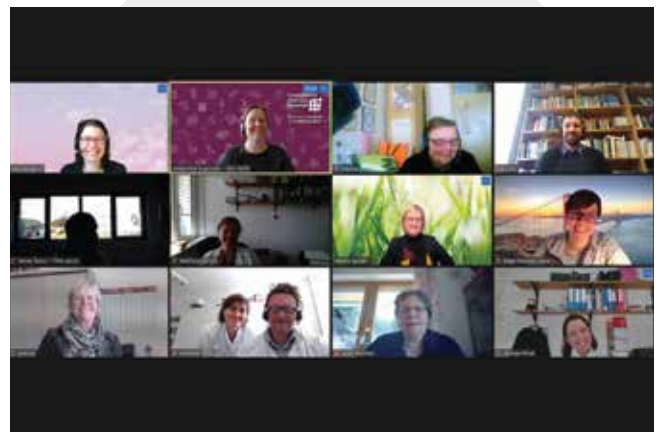
V okviru aktivnosti Kadri prihodnosti so bile na GZS – Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij v okviru SRIP HRANA oblikovani dve intervizijski skupini, za razvojnike in za kadrovice.

Intervizijski način učenja omogoča učenje iz izkušenj drugih ter se skozi proces učenja razvija zaupnost, odprtost in povezanost med člani intervizijske skupine.

Intervizijska skupina za razvoj kompetenc razvojnikov in strokovnjakov na vodstvenih pozicijah v okviru SRIP-a bo omogočala zaposlenim v organizacijah članov SRIP-a, da skupaj rešujejo izzive ter prostor za krepitev in razvoj vodstvenih in medosebnih kompetenc.

Obe skupini sta na rednih mesečnih spletnih srečanjih obravnavali najrazličnejše teme: komunikacija s težavnimi sogovorniki, trajnost in kadri, letni razgovori, strategija podjetja, podajanje povratne informacije in druge aktualne vsebine.

S to aktivnostjo krepimo mehke veščine, mreženje in prenos dobrih praks med deležniki partnerstva

*Spletno srečanje intervizijske skupine
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP*

| Ecotrophelia Slovenija

Ecotrophelia Slovenija je tekmovanje, ki spodbuja podjetništvo in konkurenčnost živilskopredelovalne industrije in to predvsem z vključevanjem mladih nadobudnih študentov - inovatorjev.

Povezuje podjetja in izobraževalne organizacije, študente, profesorje, raziskovalce na področju razvoja kompetenc in veščin mladih kadrov pri razmišljanju o inovativnih rešitvah razvoja živilskih izdelkov in praktičnemu učenju in je pomembna aktivnost Slovenske strategije trajnostnega razvoja, zlasti na področju trajnostne pridelave hrane.

Od leta 2008, ko je GZS – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij v Sloveniji prvič organizirala tekmovanje, se ga je do sedaj udeležilo že 246 študentov, ti pa so razvili skupaj 63 inovativnih živilskih izdelkov.

Ekipe študentov v okviru tekmovanja razvijejo inovativen živilski proizvod in zanj pripravijo pojasnjevalno-tehnični dosje, ki obsega tehnološki, marketinški, poslovni in pravni vidik razvoja in trženja živilskega izdelka. Ekipe izdelek nato predstavijo tudi strokovni ocenjevalni komisiji, ki izdelek tudi senzorično oceni.

"Ecotrophelia združuje vse elemente, od spoštovanja narave in njenih zakonitosti, črpanja iz izkušenj prednikov, medgeneracijskega sodelovanja, do kreativnosti, intuitivnosti in poguma ter energije, ki jo lahko izžarevajo samo mladi. S tem tudi še kako upravičujete, da je trajnostna pridelava hrane eno od 10 prednostnih področij Slovenske strategije trajnostne pametne specializacije – S5."

Izjava Gorazda Jenka, sekretarja Službe Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko

Zmagovalna ekipa nacionalnega tekmovanja se udeleži tudi evropskega tekmovanja Ecotrophelia Europe.

Inovativnost slovenskih študentov dokazujejo tudi uspehi na evropskem tekmovanju, kjer so v hudi konkurenci slovenski predstavniki že dvakrat osvojili tretje mesto (ekipa z izdelkom Crunchy Milly leta 2011 in ekipa On my whey leta 2017, obe ekipi z Biotehniške fakultete UL), dve ekipi pa sta bili nagrajeni s posebno nagrado za najboljšo komunikacijsko strategijo, in sicer leta 2019 ekipa z izdelkom Kefya in leta 2020 ekipa z izdelkom Heijus, obe nagrajeni ekipi prav tako z Biotehniške fakultete UL.

Ecotrophelia Slovenija je v letošnjem letu potekala že 14. leto zapored. Tekmovanja se je udeležilo 7 ekip, ki so se potegovala za naslov zmagovalca. Zmagovalna ekipa je postala ekipa z izdelkom Wibuba bar (žitna rezina, ki je sklop treh prehranskih izdelkov, katerih namen je zagotoviti optimalen razvoj ploda in dojenčka skozi ustrezno prehrano matere in partnerja) z Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Tekmovanje Ecotrophelia Slovenija 2022

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

VSE SE ZAČNE S KOMPETENCAMI IN RAZVOJEM ČLOVEŠKIH VIROV

| EIT Food Hub Slovenija

EIT Food je eno izmed glavnih fokusnih področij Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT - <http://eit.europa.eu/>). EIT Food med seboj povezuje podjetja, univerze in raziskovalna središča z vizijo postaviti Evropo v center napredne in trajnostne proizvodnje hrane. Da bi dosegli in uspešno širili aktivnosti v posameznih državah v Evropi, so v posameznih državah vzpostavili nacionalne kontaktne točke, tako imenovane hube.

Med leti 2018 in 2020 je vlogo nacionalne kontaktne točke EIT Food hub prevzela GZS-Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij. V okviru projekta so bile izvedene številne aktivnosti predvsem za študente in zagonska podjetja s področja spodbujanja inovacij, izobraževanj, podjetništva in vključevanja potrošnikov, med drugimi EIT Food Innovation Prizes, EIT Food RIS Fellowships in delavnice "pitchanja".

V letu 2021 je Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani prevzela in vzpostavila podjetniško - inovacijsko stičišče EIT Food Hub Slovenija, s ciljem, da spodbudi podjetniško in inovacijsko aktivnost v agroživilstvu preko učinkovitejšega dostopa do številnih instrumentov in finančnih podpor, ki jih ponuja EIT Food skupnost.

"EIT Food ponuja številne instrumente in podporo za različne razvojne stopnje razvojnih in inovacijskih aktivnosti, in ponuja primerno podporno okolje za različne deležnike v verigah preskrbe s hrano. Na voljo so izobraževalni programi, štipendije, povezovanje z zagonskimi podjetji, vključitev v pospeševalnike in spodbude za javni dialog."

Izjava dr. Aleša Kuharja, vodja EIT Food Hub Slovenija

Podelitev nagrad za inovacije 2019

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

| Obiski izobraževalnih in raziskovalnih institucij

Partnerstvo SRIP HRANA je krepilo sodelovanje z izobraževalnimi in raziskovalnimi institucijami. V okviru strokovnih obiskov je potekala predstavitev partnerstva SRIP HRANA, izmenjava znanj in izkušenj, raziskovanj ter iskanje skupnih projektov z različnih področij dela, ki jih izvajajo posamezne organizacije.

Obiski izobraževalnih in raziskovalnih institucij so dobra podlaga za pripravo in skupno sodelovanje v projektnih aktivnostih partnerstva SRIP HRANA.

Obisk Nacionalnega inštituta za biologijo

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Obisk Inštituta "Jožef Stefan"

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

POMEN VERIG VREDNOSTI V AGROŽIVILSTVU

Za namene nadaljnega razvoja agroživilstva so se v preteklih letih v okviru SRIP HRANA oblikovale sektorske verige vrednosti, ki so danes na različni stopnji razvoja in sodelovanja z drugimi 66 deležniki izven gospodarstva.

Na podlagi resursov SRIP HRANA in potreb za optimizacijo oskrbnih verig v agroživilstvu smo opredelili dve produktni smeri:

- razvoj produktov sektorskih verig vrednosti in
- optimizirani proizvodni in logistični procesi v pridelavi in predelavi hrane.

Namen oblikovanja verig je vzpostaviti boljše vertikalno in horizontalno sodelovanje oskrbnih verig in interdisciplinarno povezovanje vseh deležnikov, ki lahko prispevajo k skupnim rešitvam za zagotavljanje varnosti in kakovosti ter učinkovito in trajnostno rabo virov. Poleg različnih proizvodnih tehnologij in napredne opreme ima pri tem ključno vlogo tudi uporaba in nadaljnji razvoj digitalizacije v vseh fazah pridelave in predelave hrane. Načrtovanje, kontrola in analiza so sestavni del pametnih proizvodnih procesov v agroživilstvu.

Pri tem je pomembna optimizacija celotnega proizvodnega procesa, zato je planiranje oskrbnih verig, medsebojno sodelovanje njihovih posameznih delov in optimizacija logistike izrednega pomena. Za širši razvoj agroživilstva v Sloveniji pa je ključno tudi ustrezno načrtovanje in sodelovanje na regijskem ter nacionalnem nivoju (Utemeljitev prednostnih področij, 2022).

Sektorji so podpisali memorandume o sodelovanju in vzpostavitvi sektorske verige SRIP HRANA, s cilji krepiti kakovost vhodne surovine, kratke dobavne verige, razvijati nove poslovne modele, nove izdelke in storitve v skladu s potrebami trga, promocija izdelkov na domačem in globalnem trgu, dvig dodane vrednosti na zaposlenega v podjetjih v sektorski verigi vrednosti, dvig izvozne usmerjenosti verige vrednosti in dvig kompetenc zaposlenih ter razvoj kadrov.

K podpisu memoranduma so pristopili mesni sektor, sadjarski sektor, mlečnopredelovalni sektor, žitni sektor in sektor pivovarstva. V nadaljevanju predstavljamo glavne dosežke posameznih sektorskih verig.

| Žitna veriga vrednosti

Žitna veriga vrednosti trenutno povezuje 37 podjetij, med njimi kmetijska poljedelska podjetja, semenarska, mlinarska in pekarska podjetja ter sodeluje s številnimi raziskovalno – razvojnimi organizacijami. Poudarek je predvsem na optimizaciji dobavnih verig in zagotavljanju zadostnih količin kakovostne surovine. Raziskave potekajo v smeri izboljšanja sortne liste pšenice, ki so dovoljene za setev pri nas, glede proteinske sestave (izboljšanje pekovskih lastnosti, preprečevanje tvorbe procesnih kontaminantov), aktivnosti pa so tudi na področju vključitve v shemo Izbrana kakovost in zagotavljanje skladnosti s specifikacijo sheme.

Žitni sektor je 2019 nadaljeval razgovore za vstop žitnega sektorja v shemo »izbrana kakovost«, s ciljem povečanja pridelave in samooskrbe s kakovostnim slovenskim žitom ter povečanja zaupanja domačih potrošnikov v slovensko žito in izdelke iz žit. Predstavniki sektorja so v okviru Odbora za žita prvi predlog specifikacije na MKGP predložili leta 2021. V skladu s priporočili strokovne komisije je bila v začetku leta 2022 specifikacija ustrezno dopolnjena za predložitev na Evropsko komisijo. Kakovostni kriteriji za pšenico, rž, ječmen, oves, piro, koruzo, proso in ajdo se nanašajo na pridelavo (kolobar, obdelava tal, varstvo rastlin, žetev, parametri kakovosti, skladiščenje) in 100 % poreklo osnovne surovine. Poleg tega so opredeljeni tudi posebni pogoji za trženje pridelkov in izdelkov iz žit.

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

"V skupnem interesu je, da se samooskrba z žiti v Sloveniji poveča, zato si želimo čimprej potrditve sheme "izbrana kakovost" za žita, ki bo omogočila izvajanje nacionalne promocije tudi v žitnem sektorju. Stanje na področju kartonske transportne embalaže z vidika trajnosti in ekonomičnosti ni sprejemljivo, zato nas na tem področju čaka veliko izzivov."

Izjava Silvestra Pečjaka, predsednika Združenja za pekarstvo pri GZS – Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij

POMEN VERIG VREDNOSTI V AGROŽIVILSTVU

Na področju predelave žit v pekovske izdelke so podjetja aktivna pri izboljševanju hranilne sestave (zmanjševanje vsebnosti dodane soli ter povečevanje vsebnosti polnozrnatih sestavin).

V okviru žitne verige so letno potekale Žitne konference, kjer so se člani seznanili z aktualnimi tematikami s področja pridelave in predelave žit.

Proizvajalci krmil so v okviru žitne verige skupaj s partnerji SRIP HRANA in Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano obiskali vodilni kmetijski sejem Eurotier v Hannovru.

Na njem so si ogledali nove reprodukcijske tehnologije, različne načine vzreje živali, področje proizvodnje krmil, tehnologije krmljenja živali ter ostale, s kmetijstvom povezane vsebine. Pridobili so nova znanja na področju surovin in trajnostne rabe virov, zlasti alternativne beljakovinske krme in stranskih proizvodov za krmo.

Skupaj z mednarodnim pekarskim združenjem AIBI je GZS-Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij junija 2022 na Bledu organizirala mednarodni kongres, ki je bil posvečen trajnosti, trendom in inovacijam v pekarstvu.

*Udeleženci Žitne konference v Ljubljani
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP*

*Udeleženci AIBI kongresa na Bledu 2022
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP*

| Sadjarska veriga vrednosti

Sadjarska veriga vrednosti povezuje največja kmetijska sadjarska podjetja, ki so člani sekcije za sadjarstvo pri GZS – Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij (trenutno jih sodeluje 5), proizvajalce pijač na osnovi sadja, javno službo v sadjarstvu in izobraževalne ter raziskovalne institucije s področja sadjarstva.

Cilj delovanja sadjarske verige vrednosti je sodelovanje v okviru ciljnih projektov s področja razvoja sadjarske panoge v Sloveniji na mednarodno primerljivem nivoju. Trenutno aktualne raziskave v sadjarski panogi so vezane predvsem na vpeljavo trajnostne in ekološke pridelave sadja ter razvoj in vpeljavo odpornih sort sadja v slovenski prostor.

Prav tako se preučujejo različni načini namakanja/oroševanja in tretiranja z ustreznimi sredstvi za varstvo sadnega drevja s ciljem učinkovitejše prilagoditve sadjarskega sektorja na podnebne spremembe (kot npr. spomladanska pozeba, napad novih škodljivcev).

*Ogled sadovnjakov v Avstriji
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP*

POMEN VERIG VREDNOSTI V AGROŽIVILSTVU

Raziskave v sadjarstvu so vezane na preučitev vpeljave novih kmetijskih praks, kot so pašni sadovnjaki, s ciljem preprečevanja in zmanjšanja negativnih vplivov sadjarstva na okolje ter pametna oprema in digitalna tehnologija za lažjo in okolju prijaznejšo obdelavo nasadov.

V povezavi s predelavo sadja se izvajajo raziskave vezane na nove izdelke kot npr. sadno peneče vino, liofilizirano sadje, dodajanje vrednosti stranskim proizvodom in preizkušanje posebnih sort sadja za predelavo. Deležniki sadjarske verige se tudi vključujejo v sheme kakovosti in tudi dolgoročno sodelujejo pri nacionalni promociji lokalnega sadja in shem kakovosti (Akcijski načrt, 2020; Utemeljitev prednostnih področij, 2022).

Sadjarska veriga vrednosti aktivno deluje na področju promocije sadja, predvsem na domačem trgu. Sektor se je odločil za vstop v shemo »izbrana kakovost« za sadje. Po vstopu sektorja v shemo se je v drugi polovici oktobra 2020 začela izvajati nacionalna promocijska kampanja za sadje iz sheme »izbrana kakovost – Slovenija« v okviru Zakona o promociji kmetijskih pridelkov in živil, ki se bo z oktobrom 2022 nadaljevala tudi naslednja tri leta. Sektor sadjarstva si prizadeva za promocijo sadja tudi na druge načine, preko šolske sheme sadja, tradicionalnega slovenskega zajtrka, kampanjo »Jejmo slovenska jabolka« in drugimi promocijskimi aktivnostmi.

V okviru sadjarske verige se vsako leto s strani GZS – Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij organizira Sadjarski posvet v okviru sejma AGRA na različne aktualne tematike, s katerimi se sektor v tekočem letu sooča, kot so prilagoditev sadjarstva na podnebne spremembe, skladiščenje sadja, promocija sadja, investicije, problematika sezonskega dela in tehnološke novosti v sadjarstvu.

Razstava sadja na sejmu AGRA
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Sadjarski posvet 2021
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Partnerji sadjarske verige aktivno sodelujejo tudi v številnih projektih Evropskega partnerstva za inovacije v kmetijstvu (EIP) in pilotnih projektih vezanih na sadjarstvo. V sodelovanju s Kmetijskim inštitutom Slovenije so v začetku leta 2022 izvedli delavnico na temo modelnih kalkulacij za sadje na primeru jabolka, s ciljem učinkovitejšega izračuna lastne cene pridelka in boljšega načrtovanja poslovanja kmetijske proizvodnje. S ciljem ogleda primerov dobre prakse in izmenjave znanja na področju prilagajanja podnebnim spremembam, izboljšanja konkurenčnosti in učinkovitega zelenega prehoda v sadjarstvu so organizirali strokovni ekskurziji na Južno Tirolsko (2013) in v Avstrijo (2022).

Partnerji v verigi aktivno sodelujejo pri oblikovanju ukrepov v okviru skupne kmetijske politike in razvoja podeželja, rešujejo probleme zavarovanj v kmetijstvu, sezonske delovne sile, namakanja in vodnih dovoljenj, zmanjševanja zaščitnih sredstev v sadjarstvu, oblikovanja javnih razpisov ter prodaje sadja na črno na neregistriranih mestih.

| Mesna veriga vrednosti

Mesna veriga vrednosti povezuje kmetijska živinorejska podjetja in mesnopredelovalno industrijo, skupaj trenutno 9 podjetij, in institucije znanja. Členi v prirerji in predelavi mesa so zelo pomembni za slovensko kmetijstvo in živilstvo, saj ta panoga predstavlja enega izmed treh največjih predelovalnih sektorjev.

Ključni temelj je dobrobit živali, kateremu sledijo selekcijski pristopi, kakovost krme, različni načine reje in sledljivost, poudarek pa je tudi na zagotavljanju zadostnih količin kakovostne surovine. Deležniki mesne verige se tudi vključujejo v sheme kakovosti in dolgoročno sodelujejo pri nacionalni promociji lokalnega mesa in shem kakovosti (Utemeljitev prednostnih področij, 2022).

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

V ospredju aktivnosti mesne verige je spodbujanje vpeljave naprednih in živalim prijaznih tehnologij, kjer velja izpostaviti dobrobit živali. Dobrobit živali na področju prašičereje, govedoreje in drobnice je že dobro uveljavljena, po novem pa v dobrobit živali vstopa tudi sektor perutninarstva, zlasti za kokoši nesnice in pitovne piščance. Glavni cilj ukrepa je izboljšanje pogojev reje, tako standardov za krmo, namestitev, pašo ter s tem tudi počutje domačih živali. Dobrobit živali vključuje zdravje, dobro počutje ter vrsti naravno vedenje, kar pripomore k preprečevanju bolečin, strahu ali tesnobe pri živalih. Takšna reja pomeni dodano vrednost mesu in mesnim izdelkom ter mleku in mlečnim izdelkom. Partnerji mesne verige so sodelovali na usklajevanjih na področju priprave kriterijev za vstop v dobrobit živali, kar bo dodatno prispevalo h kakovostnejši surovini. Uskladili so nadstandarde dobrobiti živali za vse vrste živali.

V sodelovanju s podjetji in Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije, Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS prijavlja intervencijo svetovanja za pripravo programov dobrobiti živali za prašiče iz skupne kmetijske politike.

Znanje na področju dobrobiti živali se krepi, prav tako se izpopolnjuje tehnologija na kmetijskih gospodarstvih. Veterinarska fakulteta UL je ustanovila tudi Nacionalni center za dobrobit živali z namenom skupnega sodelovanja ter promocijo dobrih praks na tem področju.

Na dolgi rok si mesna veriga po nemškem vzoru prizadeva za vzpostavitev sheme dobrobiti živali, ki bo veljala za celotno državo v okviru nacionalnega standarda.

Pomembna aktivnost mesne verige je bila vzpostavitev sheme »izbrana kakovost« za meso in mesne izdelke, v katero se vključuje tako govedoreja, prašičereja, perutninarstvo in drobnica. Aktivno je stekla tudi promocija mesa in mesnih izdelkov v okviru sheme preko Zakona o promociji kmetijskih in živilskih proizvodov v letu 2016 in se bo z odločitvijo sektorja in pozitivnih učinkov nadaljevala še v prihodnjih treh letih.

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Zelo odmevna je bila izvedba mesne konference v letu 2021, na kateri je bila predstavljena študija o stanju in izzivih celotne mesne verige vrednosti v prihodnje. Posebej je bila izpostavljena prašičereja, kjer smo v Sloveniji zelo slabo samooskrbni, kmetijska gospodarstva pa zelo težko konkurirajo globalnim pritiskom s klasično masovno rejo. Mesna konferenca je pomembna za delovanje mesne verige vrednosti in načrtovanje aktivnosti mesnega sektorja v prihodnje in spodbujanja novih članov, da pristopijo k aktivnostim dela mesne verige.

Na področju krme je Evropska unija dala zeleno luč za ponovno uporabo predelanih živalskih beljakovin. V mesni verigi vrednosti si člani prizadevajo k spodbujanju prehoda na bolj trajnostno krmo. Evropsko združenje proizvajalcev krmil FEFAC je že pripravilo smernice za pridobivanje soje s trajnostnimi certifikati. Usklajevanja potekajo tudi na področju predpisov o predelanih živalskih beljakovinah, ki se osredotočajo na postopke gojenja žuželk za uporabo v krmilih.

POMEN VERIG VREDNOSTI V AGROŽIVILSTVU

Člani verige sodelujejo tudi v več projektih z naslova biogospodarstva in krožnega gospodarstva in evropskega inovacijskega partnerstva, kjer iščejo rešitve za uporabo stranskih proizvodov živilske industrije za krmo živali in povečanja oskrbe z beljakovinsko krmo.

Proizvajalci krmil so aktivni na področju razvoja novih funkcionalnih dodatkov v krmi glede antibakterijskih, protivirusnih in antioksidativnih učinkov dodatkov. Raziskave so tudi na področju zmanjševanja uporabe antibiotikov pri rejji živali.

Poseben poudarek aktivnosti verige je na strateškem razvoju sektorja, zakonodajnih ovirah pri pridobivanju dovoljenj, aktivnostih vezanih na preprečevanje širjenja afriške prašičje kuge in razvoju mesne verige na področju perutninarstva.

Partnerji mesne verige spodbujajo podjetja k pridelavi ter predelavi in promociji ekološkega mleka in mesa, ki se prideluje predvsem na območjih z omejenimi možnostmi za pridelavo in postaja pomemben del strateškega načrta skupne kmetijske politike v prihodnje. S tem ohranjajo pridelavo, poseljenost in obdelano krajino na teh območjih.

Mlekarska veriga vrednosti

Mlekarska veriga vrednosti je dobro delujoči sistem. Povezuje kmetijska in živilnorejska podjetja, specializirane kooperante za prirejo mleka, zadruga, mlekarne in institucije znanja. Pomembno je poudariti, da so se deležniki izredno specializirali in napredujejo v učinkovitosti, s čimer pridobivajo na konkurenčnosti.

Ker je to stabilna veriga z zadostnimi količinami surovine, se lahko ponovno obračajo k optimizaciji procesov in razvoju novih izdelkov ter proučujejo trg in potrošnika. Področje ima velike možnosti napredka, ki se lahko manifestira v končnih proizvodih z novimi lastnostmi.

Poudarek je na dodajanju vrednosti stranskim proizvodom (sirotka) in razvoju novih izdelkov v skladu s potrebami trga (izdelki iz ekološkega ali senenega mleka, izdelki izboljšane hranilne sestave).

V letu 2021 so bili v sodelovanju z mlekarnami in bioplinarnami opravljeni razgovori in analiza stanja na področju ravnanja z odpadnim industrijskim blatom, ki ostane po čiščenju odpadnih voda v mlekarnah. Z boljšim koncentriranjem odpadnega blata se zmanjša obremenitev za okolje, obenem pa lahko ta odpadek predstavlja koristen vir snovi in energije.

Partnerji SRIP HRANA so v tem obdobju sodelovali pri projektih na temo sirotke, ki kot stranski proizvod predelave mleka predstavlja velik potencial za izdelke z dodano vrednostjo ter je lahko vir pridobivanja obnovljive energije. Poleg izvajanja projektov DAINME-SME, LIFE FOR ACID WHEY in LAKTIKA, so se v sodelovanju z mlekarnami pričeli prvi skupni razgovori o ravnanju s sirotko. Tako sirotka kot odpadno industrijsko blato ostajata pomembna tema za nadaljnji trajnostni razvoj mlekarske verige vrednosti.

Mlekarne so sodelovale tudi pri raziskavi o ravnanju z odpadno plastično embalažo ter izvajanju in spremljanju zavez odgovornosti mlekarskega sektorja.

Na podlagi potreb mlekarskega sektorja v Sloveniji je bila oktobra 2021 na GZS organizirana Mlekarska konferenca, ki je bila posvečena stanju na mlekarskem trgu, trenutnim in prihodnjim izzivom mlekarskega sektorja ter potencialom za pridelavo ekološkega mleka v Sloveniji. Ekološko mleko je ena izmed prioritet mlekarske verige vrednosti v okviru SRIP HRANA.

Deležniki mlekarske verige se obenem vključujejo v sheme kakovosti ter dolgoročno sodelujejo pri nacionalni promociji lokalnih mlečnih izdelkov in shem kakovosti (Utemeljitev prednostnih področij, 2022).

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Mlekarska konferenca 2021

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

| Pivovarska veriga vrednosti

Pivovarsko verigo vrednosti, ki se je oblikovala v letu 2022, sestavlja zanimiva kombinacija velikega pivovarskega podjetja in 18 mikropivovarn, predstavnikov hmelnjarjev ter Inštituta za hmelnjarstvo in pivovarstvo Slovenije.

Osnovna vodila razvoja pivovarske branže so trajnostna, kakovostna proizvodnja in trženje piva, pravična obdavčitev ter dvig pozitivnega ugleda piva in pivovarjev ter povezanih partnerjev.

Sektor je tehnološko izredno razvit in sodeluje z domačimi proizvajalci opreme ter IKT rešitev. Trend je v razvoju novih izdelkov s kombiniranjem različnih surovin (slad in drugi viri sladkorjev, kvasovke in drugi netipični mikroorganizmi, hmelj) in v skladu s svetovnimi trendi (npr. brezalkoholno pivo) ter v lokalni pridelavi ječmena z ustrezno končno sestavo hranil, primerno za varjenja piva (Utemeljitev prednostnih področij, 2022).

Vzpostavljena je bila tudi shema senzoričnega ocenjevanja piva z dolgoročno promocijo slovenskih pivovarjev. Oblikuje se nacionalna senzorična skupina za pivo. Nadaljujejo se senzorični treningi pridobivanja veščin in znanj s področja sensorike piva, ki so pogoj in podlaga za strokovno ocenjevanje piva. Iz vidika kadrov prihodnosti in razvoja sektorja pivovarstva so aktivnosti na področju pridobivanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij pivovar/pivovarka. Partnerji so si za cilj postavili oblikovanje slovenskega senzoričnega panela za pivo in pripravo novih zakonodajnih izhodišč za podporo kakovosti slovenskega piva, kjer je v ospredju posodobitev Pravilnika o kakovosti piva.

Dve leti zapored, 2021 in 2022, je bilo uspešno izvedeno senzorično ocenjevanje piva za nagrade Pivo odlične kakovosti, katerega osnovni cilj je podpora zagotavljanju visoke kakovosti slovenskih piv. Hkrati je to odlična promocija piv odlične kakovosti.

Na področju promocije pivovarji vsako leto v okviru mednarodnega praznika piva, širšo javnost in potrošnike opozarjajo na aktualne razmere v pivovarskem sektorju, trende in ključna sporočila, kot je odgovorno pitje. To je dan povezovanja celotne pivovarske verige vrednosti, njegovih ustvarjalcev, dobaviteljev, gostinstva in turizma in vseh potrošnikov in ljubiteljev piva in pivovarjev.

Pomemben projekt za pridobitev ugleda in zaupanja v pivovarstvo in njegove izdelke je projekt slovenske poti piva (BeerPass). Gre za regijsko in vseslovensko povezovanje pivovarn, njihovih dobaviteljev, gastronomskih, kulturnih, turističnih in športnih atrakcij. Poznavanje široke ponudbe slovenskega piva, dvig kulture, ravni odgovornega pitja piva, vključevanje piva v gastronomski zaklad Slovenije in predstavitev trajnostnih prizadevanj pivovarjev so, poleg povezovanja vseh partnerjev v strategiji razvoja pivovarstva, osnovni cilji tega projekta. Projekt je v zaključni fazi pripravljen in bo predvidoma zaživel konec leta 2022.

"Pomembno je praznovati praznik piva vsaj iz treh razlogov. Osnovne sestavine piva prihajajo iz narave, pivo je lahko del zdravega načina življenja ob zmernem uživanju. Pivovarji so izjemno pogumni ljudje. In tretjič, pivo je pijača zmernosti in odgovornosti in je v genih njenih ustvarjalcev. Prostovoljne zaveze označevanja sestavin in energijske vrednosti so le ena od jasnih usmeritev odgovornosti do potrošnika."

Izjava Pierre Olivier Bergerona, generalnega sekretarja Evropskega združenja pivovarjev

Nagrajenci ocenjevanja Pivo odlične kakovosti 2021

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

POMEN VERIG VREDNOSTI V AGROŽIVILSTVU

Potekajo tudi aktivnosti za izvajanje skupnih zavez odgovornosti pivovarjev, kjer gre za prostovoljno označevanje energijske vrednosti piva. Konec leta 2021 so pivovarji podpisali zavezo o prostovoljnem označevanju energijske vrednosti na vsej primarni embalaži do konca 2023, kot pomemben način informiranja potrošnikov. V izdelavi je tudi publikacija, ki bo predstavila rezultate analiz slovenskih piv z vidika sestavin in energijskih vrednosti, ki jih je v sodelovanju z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izvedel Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije (IHPS).

V prihodnje bodo za sektorje, podpisnike memoranduma o sodelovanju v verigah vrednosti, v skladu s fokusnim področjem SRIP HRANA "Optimizacija oskrbnih agroživilskih verig" pripravljene posamezni načrti za optimizacijo delovanja sektorjev in upravljanja ponudbe in povpraševanja v skladu s potrebami trga. Poleg razvoja produktov sektorskih verig vrednosti bo za optimizacijo oskrbnih agroživilskih verig potrebna tudi optimizacija proizvodnih in logističnih procesov v pridelavi in predelavi hrane.

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Podpis zavez odgovornosti pivovarjev 2021

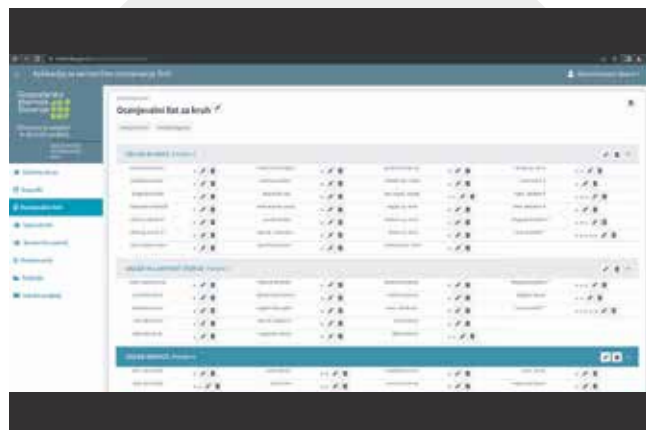
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

SENZORIČNO OCENJEVANJE IN SENZORIČNE RAZISKAVE ŽIVIL

Agroživilstvo v Sloveniji potrebuje nove in bolj konkurenčne izdelke, prilagojene potrošnim trendom, kar krepi ekonomski razvoj slovenskega gospodarstva. K temu pomemben delež prispeva senzorično ocenjevanje živil, ki postaja vse pomembnejši element v dobri prodaji živil na trgu.

Aktivnosti na tem področju v Sloveniji so zelo pestre od senzoričnega ocenjevanja kruha, pekovskega peciva, finega pekovskega peciva, keksov, testenin in svežih slaščic v hladni verigi, senzoričnega ocenjevanja piva, številnih drugih senzoričnih ocenjevanj partnerjev SRIP HRANA, senzoričnih raziskav, kjer velja omeniti senzorično raziskavo sprejemljivosti manj slanih kruhov pri potrošnikih, do ustanovitve Nacionalnega stičišča za senzorične raziskave živil.

V okviru aktivnosti na področju senzorične je bila v zadnjih letih posebna pozornost namenjena razvoju aplikacije za senzorično ocenjevanje živil. V letu 2021 je bila za bolj optimizirano senzorično ocenjevanje kakovosti različnih kategorij živilskih izdelkov razvita tablična aplikacija, ki digitalizira celoten proces od same prijave izdelkov podjetij na ocenjevanje do izpisa končnih ocen in priznanj.

Fotografija: arhiv GZS – ZKŽP

Gre za orodje, ki zagotavlja stroškovno učinkovito lansiranje novih živilskih izdelkov, za potrošnika pa večjo sprejemljivost izdelkov. Uporabniki aplikacije za senzorično ocenjevanje živil so podjetja, strokovni senzorični paneli, strokovna služba GZS-ZKŽP, koordinator in partnerji SRIP HRANA.

Senzorično ocenjevanje kruha, pekovskega peciva, finega pekovskega peciva, keksov, testenin in svežih slaščic v hladni verigi

Že 22 let zapored pod nazivom »Odlični pekovski izdelki«, na GZS-Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij poteka senzorično ocenjevanje kruha, pekovskega peciva, finega pekovskega peciva, keksov, testenin in svežih slaščic v hladni verigi podjetij, ki s svojimi izdelki dnevno oskrbujejo slovenske trgovske police in javne zavode.

V tem obdobju je bilo skupno podeljenih 1.933 priznanj, od tega je bilo največ priznanj podeljenih v kategoriji kruha (1.128). Odlični pekovski izdelki so več kot le senzorično ocenjevanje in zagotovilo visoke kakovosti izdelkov za slovenskega potrošnika. So ogledalo odličnosti in izjemnosti slovenskih pekarskih podjetij. Usmerjala so pot razvoja slovenske pekarske dejavnosti v preteklosti in dajejo smer in ritem njenemu prihodnjemu razvoju.

Podjetja s področja pekarstva, slaščičarstva in testeninarstva na ocenjevanje prijavijo tiste izdelke, za katere so prepričana, da so vredni zlatega odličja. Strokovni senzorični panel, ki ga sestavljajo predstavniki različnih organizacij in inštitucij, s pomočjo kriterijev (videz, vonj in okus) oceni prijavljene izdelke. Nagradjeni izdelki prejmejo priznanje in znak "Odlični pekovski izdelek".

"Podjetja sledijo trendom povpraševanja po hrani, ki se v zadnjih letih močno spreminjajo. To se odraža tudi v naboru ocenjenih pekovskih izdelkov. Ti se prepletajo s tradicijo in ustvarjanjem pekovskih izdelkov, ki vsebujejo ali manj soli ali več polnozrnatih ali funkcionalnih sestavin"

Izjava dr. Tomaža Požrla, predsednika ocenjevalne komisije z Biotehniške fakultete UL

SENZORIČNO OCENJEVANJE IN SENZORIČNE RAZISKAVE ŽIVIL

Ocenjevanje je danes prepoznano kot edinstven in kredibilen primer spodbujanja odličnosti tako v slovenskem kot tudi širšem evropskem prostoru. »Odlični pekovski izdelki« tako predstavljajo spodbudo slovenski živilskopredelovalni industriji k razvoju in proizvodnji izdelkov višje kakovosti na eni strani ter grajenjem spoštovanja in zavedanja o pomenu tako pekovske dejavnosti kot tudi pekovskega poklica.

Senzorično ocenjevanje kruha
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

| Senzorično ocenjevanje piva

V prvih treh letih je potekala identifikacija infrastrukture in strokovnjakov, izobraževanje kadrov ter postavitev temeljev za realizacijo. V letu 2021 je bila v okviru pivovarske verige vrednosti vzpostavljena shema senzoričnega ocenjevanja piva.

Isto leto je bilo v sodelovanju z Inštitutom za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije organizirano prvo senzorično ocenjevanje piva. Gre za aktivnost SRIP HRANA, s pomočjo katere pomembno prispevamo k promociji in izpostavitvi piv odlične kakovosti ter posledično k razvoju sektorja pivovarstva.

Varjenje piva je namreč eden najstarejših biotehnoloških postopkov, ki pa ima izjemen potencial tudi v razvoju in sodelovanju z raziskovalnimi institucijami. Variacije piva izhajajo iz izredno pestrega kombiniranja surovin (slad in drugi viri sladkorjev, kvasovk in drugih netipičnih mikroorganizmov ter hmelja).

Strokovni senzorični panel, ki ga sestavljajo predstavniki različnih organizacij in inštitucij, je v dveh letih ocenjevanja podelil 40 priznanj za pivo odlične kakovosti različnih kategorij (ale piva, ležak piva in specialna piva). S senzoričnim ocenjevanjem piva pa lahko tudi v prihodnje prispevamo k širitvi znanja znotraj sektorja in k večji ozaveščenosti potrošnikov, da nagrajene izdelke poiščejo na trgovinskih policah.

Seznorično ocenjevanje piva
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

“Veseli nas, da raznovrstnost piv v Sloveniji že nekaj časa strmo narašča, kar pomeni, da imajo tudi potrošniki vedno pestrejšo izbiro. Pravilno je, da si pri svoji izbiri pomagajo tudi z neodvisnimi ocenami ponujenih piv in prav tako je dobro, da lahko oceno kakovosti prejmejo pivovarji, katerim je lahko v pomoč in spodbudo pri izboljšavah.”

Izjava dr. Iztok Jože Košir, predsednik strokovnega senzoričnega panela z Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije.

Senzorična raziskava sprejemljivosti manj slanih kruhov pri potrošnikih

V okviru SRIP HRANA je v letu 2018 po naročilu GZS-Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij Biotehniška fakulteta UL izvedla senzorično raziskavo sprejemljivosti manj slanih kruhov pri potrošnikih v šestih statističnih regijah. Raziskava je bila izvedena na 210 slovenskih potrošnikih po naslednjih regijah: Gorenjska (Kranj), Osrednjeslovenska (Ljubljana), Goriška (Ajdovščina), Obalno-kraška (Koper), Jugovzhodna Slovenija (Novo mesto) in Pomurska (Murska Sobota).

Potrošniki so ocenjevali slanost in všečnost kruha, izpostavili pa so tudi podatke o njihovih potrošniških navadah in preferencah, povezanih z uživanjem kruha. Z omenjeno raziskavo je bil pridobljen vpogled v potrošnikovo percepcijo pekovskih izdelkov različnih slanosti, na podlagi katere je bila nato opredeljena ciljna slanost kruha, ki se prodaja na slovenskem trgu za namene priprave zavez odgovornosti sektorja pekarstva na področju zmanjšanja vsebnosti dodane soli v kruhu. Namen raziskave je bil prispevati k zmanjšanemu vnosu soli pri slovenskih potrošnikih.

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Nacionalno stičišče za senzorične raziskave živil

V letu 2022 je bilo ustanovljeno Nacionalno stičišče za senzorične raziskave živil. Za doseganje ciljev fokusnega področja SRIP HRANA "Širjenje ponudbe živil" v "Nacionalnem stičišču za senzorične raziskave živil" preučujemo merjenje in modeliranje navad in percepcije potrošnikov. Namen stičišča je proučevanje in spremljanje vedenja potrošnika do živil, novih tehnologij itd. v kontroliranih pogojih. V enakih pogojih delujejo/ocenjujejo tudi strokovni senzorični paneli z ustreznimi analitičnimi senzoričnimi metodami. Na tak način je mogoče rezultate obeh panelov primerjati, slediti v katero smer gredo spremembe navad oz. percepcija potrošnika, kaj z vidika senzoričnih lastnosti živil nanje vpliva idr.

Glavni cilji so:

- spodbujanje sodelovanja, razprav in raziskav na področju senzorike,
- spodbujanje skupnih izobraževanj,
- zagotavljanje priložnosti za mreženje preko formalnih in neformalnih dogodkov,
- spodbujanje strokovnega razvoja strokovnjakov s področja senzorike,
- vzpostavitev ustrezne infrastrukture za izvajanje senzoričnih raziskav,
- implementacija novih znanj na področju senzoričnih in potrošniških raziskav, merjenja in modeliranja navad in percepcije potrošnikov v gospodarsko okolje s ciljem razvoja novih izdelkov,
- spodbujanje strokovnega ravnanja senzoričnih znanstvenikov s podpiranjem etičnih, pravnih in ustreznih laboratorijskih praks,
- promocija poklica in spodbujanje mladih strokovnjakov za izbiro poklicev s področja senzorike in
- povezovanje z organizacijami za senzorične znanosti v Evropi in izven Evrope. – obojestranska poravnava in pike ne črtice

Doseganje kritične mase znanja, kapacitet in kompetenc, potrebnih za razvoj inovativnih in prebojnih izdelkov, storitev in procesov, in zagotavljanje potrebnega vlaganja v raziskave, razvoj in inovacije, še posebej v raziskovalno infrastrukturo, je ob čedalje večji kompleksnosti znanstvenoraziskovalnega in inovacijskega procesa in ob upoštevanju majhnosti Slovenije odvisno od vpetosti tako slovenskih državnih/javnih organov kot slovenskih inovacijskih deležnikov (tj. podjetij, institucij znanja, nevladnih organizacij in drugih deležnikov) v mednarodni prostor.

Na drugi strani pa je ob spodbujanju tržne internacionalizacije, ki temelji na izvozu inovativnih slovenskih proizvodov in storitev, ključna tudi krepitev razvojne internacionalizacije, to je vključevanja slovenskih inovacijskih deležnikov v regionalne, evropske in globalne raziskovalno-razvojne in tehnološke mreže, platforme in projekte.

V obdobju od leta 2014 do leta 2021 je Slovenija bistveno okrepila svoje aktivnosti na področju mednarodnega večstranskega in dvostranskega sodelovanja, kar je slovenskim inovacijskim deležnikom omogočilo intenzivnejše vključevanje v regionalne, evropske in globalne raziskovalno-razvojne in tehnološke mreže, platforme, projekte in drugo (Slovenska strategija trajnostne pametne specializacije, 2022).

Številne aktivnosti na področju internacionalizacije so potekale v zadnjem petletnem obdobju tudi v okviru SRIP HRANA.

Mednarodni kmetijsko-živilski sejem AGRA

Že 60 let se v Gornji Radgoni odvija Mednarodni kmetijsko – živilski sejem AGRA, ki je osrednji dogodek na področju kmetijstva in živilstva v Sloveniji, na katerem se predstavlja slovensko in evropsko kmetijstvo domači in mednarodni javnosti. Sejem je pomembno stičišče posla in mednarodnih partnerstev, sodelovanja institucij, mednarodnih dogodkov in predstavitev, izobraževanja, prenosa znanja in izmenjave izkušenj. Na njem se odvijajo strokovni posveti in predavanja, delavnice in seminarji, forumi in okrogle mize ter poslovna srečanja B2B podjetij. Na ogled so vzorčni rastlinski nasadi, živilorejske in druge strokovne razstave.

Vsako leto na sejmu AGRA poteka tudi srečanje partnerjev SRIP HRANA, kjer se krog sodelovanja deležnikov vse bolj krepi. Stanje na področju raziskav in razvoja je spodbudno, številne prakse in projektne aktivnosti različnih partnerskih organizacij kažejo na to, da je partnerstvo intenziviralo aktivnosti, ki v praksi pomenijo nove produkte na trgu.

Obisk visokih političnih predstavnikov na sejmu AGRA 2021

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

INTERNACIONALIZACIJA IN MEDNARODNE AKTIVNOSTI SRIP HRANA

V okviru posveta so v petletnem obdobju sodelovale številne partnerske in druge organizacije, ki se aktivno vključujejo v implementiranje akcijskega načrta na izbranih prednostnih področjih SRIP HRANA, ki so predstavile raziskave in najnovejše rezultate na različnih področjih trajnostne pridelave in predelave hrane ter izmenjale vpogled v najnovejše dosežke in rezultate delovanja partnerstva, ki izhajajo iz Slovenske strategije trajnostne pametne specializacije.

V zadnjih petih letih se na sejmu odvijajo tudi strokovni dogodki, ki se organizirajo v okviru sektorskih verig vrednosti, kjer velja omeniti predvsem Sadjarski posvet in Posvet o javnem naročanju in aktualnih prehranskih temah.

Razstavni prostor GZS – Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij ter drugih partnerjev SRIP HRANA na sejmu AGRA je tudi živahno stičišče izmenjave mnenj in poslovnih srečanj ter prostor srečevanj politike, stroke, znanosti in gospodarstva.

Obiskovalci na sejmu AGRA

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Razstavni prostor GZS na sejmu AGRA

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

| Vrh kmetijskih in živilskih podjetij

GZS – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij vsako leto že 21 let organizira Vrh kmetijskih in živilskih podjetij. Gre za največji dogodek s področja agroživilstva v Sloveniji, ki prinaša odmevne novosti na področju razvoja in prihodnjih trendov doma in na tujem, odpira aktualne vsebine povezane s trajnostnimi cilji v kmetijski pridelavi in predelavi, seznanja s trendi na področju agroživilstva, ponuja rešitve na področju dviga produktivnosti in krepitve konkurenčnosti slovenske pridelave in predelave hrane in ponudi celovito analizo panoge. Vsebinsko vrha sooblikujejo ugledni domači in tuji predavatelji.

Na njem se srečajo slovenska kmetijska in živilska podjetja in njihovi partnerji s celotne verige preskrbe s hrano, nevladne in vladne inštitucije, izobraževalne, znanstvene in raziskovalne organizacije in drugi partnerji, ki sooblikujejo dejavnost celotnega sektorja in so v veliki večini tudi partnerji SRIP HRANA. Prispevek strokovnih vsebin je neprecenljiv pri delu vseh deležnikov v verigi preskrbe s hrano, saj je aktualen in vizionarski.

*Okrogla miza na temo trajnosti, Vrh 2022
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP*

| Svetovna razstava EXPO v Dubaju

Partnerji SRIP HRANA so se udeležili svetovne razstave EXPO, ki je potekala leta 2022 v Dubaju. Na EXPO 2020 v Dubaju se je v okviru poslovnega foruma "Slovenia – The Green Table of Europe" z najboljšimi rešitvami in dobrimi praksami predstavilo 23 kmetijskih in živilskih podjetij iz Slovenije. Močna delegacija s 44 gospodarstveniki je bila organizirana v sodelovanju z Javno agencijo SPIRIT Slovenija in Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Z obiskom poslovne delegacije kmetijskih in živilskih podjetij se je zaokrožil niz priprav in promocij podjetij za učinkovit nastop na trgu Združenih arabskih emiratov in trgih regije Bližnjega vzhoda. V okviru poslovnega obiska so slovenski gospodarstveniki iz 23 podjetij obiskali tudi največji specializirani živilski sejem v regiji "Gulfood". Predstavljeno je bilo tudi sodelovanje v okviru partnerstva SRIP HRANA. Dodana vrednost tovrstnih dogodkov je predvsem krepitev poslovnega mreženja s potencialnimi partnerji s ciljnih trgov.

*Obisk največjega agroživilskega sejma v Dubaju Gulfood 2022
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP*

Razstava Future Food

V letu 2019 se je s konferenco odprla razstava Future Food, ki je bila 4. zaporedna razstava pod blagovno znamko Future. Na razstavi so predstavljene rešitve prihodnosti agroživilskega sektorja, kjer so sodelovala tudi slovenska podjetja: Ljubljanske mlekarnice, Mlekarna Planika, Optifarm, Perutnina Ptuj in Pivovarna Laško Union ter raziskovalne institucije: Biotehniška fakulteta, Inštitut »Jožef Stefan«, Kmetijski inštitut Slovenije ter Nacionalni inštitut za biologijo. Razstava je postregla s tehnologijami in drugimi rešitvami agroživilske industrije, ki jih inovativna podjetja razvijajo danes za jutri.

Na konferenci ob odprtju razstave so strokovnjaki s fokusnih področij SRIP HRANA govorili o pridelavi in predelavi hrane, trendih v kmetijstvu in živilstvu ter o razvoju, inovativnosti in konkurenčnosti. Dogodek je zaključila okrogla miza z naslovom "Hrana prihodnosti in/ali prihodnost hrane".

Z razstave Future Food 2019
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Strokovna ekskurzija Wageningen

Maja 2019 je bila v okviru SRIP HRANA organizirana delegacija za obisk Univerze v Wageningenu. V okviru dvodnevne obiske je potekal ogled številnih raziskovalnih institucij, ki so del univerze Wageningen, njihove organiziranosti in področij dela. Univerza ima obsežno raziskovalno dejavnost na področju kmetijstva in živilstva, tako so bili za delegacijo organizirani številni delovni sestanki s predstojniki oddelkov, podjetij in laboratorijev.

Člani delegacije so bili predstavniki Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Biotehniške fakultete UL in GZS – Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij.

Predstavitev slovenskih podjetij na Poljskem in Warsaw Food Expo

Na poljskem trgu je v zadnjih petih letih potekalo več dogodkov z namenom promocije podjetij, lažjega vstopa na trg ali utrditve položaja na trgu.

V letu 2018 in 2019 sta bili organizirani dve delegaciji živilskih podjetij na konferenco poljskih trgovcev, kjer je bila postavljena tudi promocijska stojnica, namenjena razgovorom s potencialnimi kupci in izdelana priložnostna predstavitevna brošura slovenskih podjetij.

Podjetja so se predstavila na skupnem razstavnem prostoru s svojim degustacijskim pultom in razstavno vitrino. Organizirana so bila srečanja podjetij s predstavniki trgovcev in distributerjev na Poljskem.

V letu 2017 se je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano skupaj z delegacijo slovenskih gospodarstvenikov s področja agroživilstva in podpora Veleposlaništva RS v Varšavi udeležilo sejma Warsaw Food Expo

Predstavitev slovenskih podjetij na Poljskem
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

| Mednarodni forum o hrani in prehrani

V Milanu vsako leto pod okriljem raziskovalnega centra podjetja Barilla poteka Mednarodni forum o hrani in prehrani. Partnerji SRIP HRANA, predstavniki različnih organizacij in inštitucij s področja hrane in prehrane, so se v zadnjih letih organizirano udeležili treh forumov. Osrednje teme forumov so izpostavljale področja trajnostne pridelave hrane in kako implementirati trajnostne razvojne cilje Organizacije združenih narodov do leta 2030.

Posebno pozornost so osrednje vsebine namenjale analizi razmer na področju pridelave in predelave na globalni ravni, podpori državam, ki zaostajajo v razvoju in krepitvi konkurenčnosti evropskega kmetijstva v globalnem okolju. Veliko pozornosti je bilo namenjeno tudi razvoju novih izdelkov, financiranju dejavnosti raziskav in razvoja in krepitvi digitalizacije in novih tehnologij v pridelavi in predelavi hrane. V letu 2019 so se foruma udeležili tudi študentje, mentorji in člani ocenjevalne komisije tekmovanja Ecotrophelia Slovenija.

Udeleženci Foruma 2019
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

| Katalog živil za javno naročanje

SRIP HRANA na področju digitalizacije, ene izmed horizontalni akcijskega načrta, razvija spletno aplikacijo Katalog živil za javno naročanje, ki z inovativnim pristopom prinaša številne prednosti za deležnike slovenskega agroživilstva in javnega sektorja.

Ponudnikom kmetijskih pridelkov in živil, kot so živilska podjetja, zadruga, kmetije in različni trgovci, omogoča aplikacija transparentno predstavitev svoje ponudbe z vsemi relevantnimi podatki o sestavi živil, količinah posameznih pakiranj, implementiranih shemah kakovosti in varnosti živil ter s tem povezanih veljavnih certifikatih. Ponudniki imajo lasten dostop do kataloga, preko katerega lahko urejajo podatke o svojih izdelkih in zagotavljajo stalno ažurnost vnesenih podatkov, kar jim omogoča dobro konkurenčno pozicijo na trgu in vstop v nove prodajne kanale, tudi v sektor gostinstva in turizma.

Naročnikom živil v okviru postopka javnega naročanja aplikacija omogoča podroben pregled ponudbe živil in oblikovanje posameznih sklopov znotraj kategorij živil v skladu z zakonodajo o zelenem javnem naročanju. Pri tem lahko naročniki s pomočjo filtrov izbirajo živila certificirana po ekološki shemi in živila certificirana po drugih EU in nacionalnih shemah kakovosti.

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Za lažje izbiranje primernih živil naročniki lahko ponudnike poiščejo preko zemljevida »google maps«, kjer je vidna njihova natančna geografska lokacija in njihova celotna ponudba. Za izbor prehransko in energetsko primernejših živil naročniki lahko uporabljajo filter za selekcioniranje živil ugodnejše sestave.

Javnim zavodom Katalog živil za javno naročanje pomembno olajša pripravo dokumentacije zahtevane v postopku javnega naročanja, saj ponuja celotno analizo trga, omogoča pravilno poimenovanje živil in oblikovanje sklopov za javno naročilo in direktno naročanje živil iz bližine ter s tem povezanim povpraševanjem po živilih neposredno pri izbranih ponudnikih. Danes aplikacijo uporabljajo številni javni zavodi, ki s tem prihranijo ogromno časa in stroškov, obenem pa lahko zagotavljajo redno oskrbo s kakovostno slovensko hrano.

Za krajše dobavne verige in večjo pestrost ponudbe kakovostne lokalne hrane v HORECA sektorju je bila aplikacija jeseni 2020 nadgrajena tako, da jo pri naročanju živil lahko uporabljajo tudi v gostinskih lokalih, restavracijah, hotelih, ponudniki catering storitev in v turističnih trgovinah.

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

S pomočjo širjenja uporabe Kataloga živil na različne sektorje se pozitivno vpliva tudi na širjenje same ponudbe v Katalogu, ki je prilagojena potrebam posameznega sektorja (npr. izdelki za posebno gastronomsko ponudbo).

Konec leta 2021 je katalog vseboval že skoraj 6.500 različnih izdelkov, med 254 ponudniki pa je 64 podjetij, 171 kmetij in 19 zadrug.

Poleg promocije Kataloga živil med ponudniki in naročniki ekipa sodelavcev GZS – Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij skrbi za usposabljanje uporabnikov ter tehnično podporo, občinam pomaga pri skupni nabavi javnih zavodov, aplikacijo pa tudi nadgrajuje v skladu z aktualnimi potrebami. Aplikacija je v fazi nadgradnje v delu meril pri določanju najbolj ugodnega ponudnika in popolne digitalizacije procesa javnega naročila.

Uporabnost Kataloga živil za javno naročanje je bila prepoznana tudi v mednarodnem okolju, kjer potekajo informiranje in predstavitve Kataloga živil ter njegovega delovanja v več evropskih državah.

| Partnerstvo Smart Sensors 4 Agri-food

SRIP HRANA se je v skladu s cilji horizontalnih področij "digitalizacija/internacionalizacija" leta 2019 pridružil medregijskemu partnerstvu Smart Sensors 4 Agri-food, ki deluje v okviru S3 tematske platforme za agroživilstvo.

V partnerstvo, ki vključuje 43 klastrov in tehnoloških centrov iz 17 evropskih regij, je s tem na nacionalnem nivoju vključena tudi Slovenija.

Tovrstno povezovanje pospešuje razvoj inovacij in omogoča sodelovanje v različnih projektih. Cilj partnerstva Smart Sensors 4 Agri-food je vzpostaviti platformo med agroživilskimi / IT grozdi, ustreznimi raziskovalnimi in tehnološkimi organizacijami ter drugimi sorodnimi zainteresiranimi stranmi, da bi povečali dostop in uporabo pametnih senzorjev in drugih naprednih tehnologij v kmetijskih in živilskih podjetjih. Cilji partnerstva so tudi podpora digitalni transformaciji živilske industrije in spodbujanje medregijskih investicijskih projektov med agroživilskimi in IKT klastri.

Ključne že izvedene aktivnosti SRIP HRANA so bile sodelovanje pri raziskavi o potrebah živilskih podjetij in razpoložljivih naprednih tehnologijah ter vzpostavljanju mreže living labov, usklajevanje in podpis sporazuma o delovanju partnerstva, udeležba na študijskih obiskih in match-making dogodkih, promoviranje aktivnosti partnerstva med člani SRIP HRANA

in širše ter sodelovanje v konzorciju pri prijavi predloga projekta na razpisu COS-STRAT-2020-3-05: Strateška zavrnitve za uvajanje naprednih tehnologij v MSP (Utemeljitev prednostnih področij, 2022).

Sledilo je uspešno sodelovanje pri razpisu za projekte v okviru novega medregionalnega instrumenta za naložbe v inovacije (I3), odobreni projekt HIGHFIVE (EnHancing digital and Green growth in the Food processing industry via Interregional innoVation investmEnts) se bo pričel izvajati konec leta 2022.

Nova tehnološka linija za sadje
Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

| Food Tech Innovation Center

Že vrsto desetletij agroživilstvo ni samo pridelava in predelava hrane, temveč je v ospredju zagotavljanje trajnosti ob hkratnem učinkovitem upravljanju oskrbnih verig. Nove tehnologije in novi materiali so zato nujno potrebni. Izkušnje preteklih let in partnersko sodelovanje so tako privedli do potrebe po vzpostavitvi platforme za izpeljavo projektov na področju razvoja, proizvodnje in komercializacije novih živilskih izdelkov, sestavin in procesov.

Oblikovalo se je stičišče Food Tech Innovation Center, ki je imelo za doseganje ciljev SRIP HRANA opredeljene naslednje cilje:

- povezati ključne deležnike na področju novih živilskih tehnologij v Sloveniji v učinkovit ekosistem,
- doseči ciljno usmerjen razvoj novih izdelkov in tehnoloških rešitev glede na svetovne trende ter ekspertize in kapacitete ključnih deležnikov na področju novih živilskih tehnologij,
- omogočiti hiter in učinkovit prenos raziskovalnih rezultatov v izdelke in
- razvoj podjetniške aktivnosti.

Do danes je interes za sodelovanje izkazalo več kot 15 podjetij ali podjetnikov, od tega 3 proizvodna podjetja, 6 startup podjetij z idejo/produktom, 2 korporaciji in 1 visokotehnološko podjetje s področja biotehnologije. Znotraj partnerskih podjetij so pripravili za trg dva nova živilska izdelka - prva plant-based zrezek in pečenka, še dva pa sta v fazi pilotne proizvodnje (Utemeljitev prednostnih področij, 2022).

Stičišče se je na poti razvoja oddaljilo in danes ni več del strateškega razvojno-inovacijskega partnerstva SRIP HRANA.

| Food Packaging

SRIP HRANA sodeluje tudi v pobudi za ustanovitev nove tematske S3 platforme s področja agroživilstva in sicer za embalažo živil. Skupaj s Pack4Food iz Belgije in ostalimi partnerji želimo ustanoviti medregijsko S3 partnerstvo za podporo agroživilstvu in proizvajalcem embalaže pri prehodu na trajnostno embalažo.

Ker je pomemben vidik trajnostne proizvodnje hrane tudi trajnostno pakiranje, je sodelovanje SRIP HRANA v tem partnerstvu koristno za bolj trajnostno agroživilsko panogo v Sloveniji (Utemeljitev prednostnih področji, 2022).

| Nacionalni inštitut za hrano

Slovensko agroživilstvo potrebuje strateško podporno okolje, ki bo povezovalo znanost z aplikativno uporabo znanja in raziskav v praksi. Ustrezna analitska in pilotna infrastruktura, ki bo povezovala raziskovalce, razvojnike in tehnologe iz različnih strok, bo omogočala nujen razvoj postopkov v pridelavi in predelavi hrane v Sloveniji.

SRIP HRANA je pri pobudi tega ukrepa aktivno sodeloval že od vsega začetka skupaj s partnerji in živilsko-predelovalno industrijo. Predlagana je bila ustanovitev Nacionalnega inštituta za hrano, kot osrednjega stebra inovacijskega ekosistema v verigah preskrbe s hrano. Ustanovitev inštituta je eden izmed odobrenih ukrepov nacionalnega Načrta za okrevanje in odpornost, ki se začnejo izvajati v letu 2022. Nacionalni inštitut za hrano naj bi začel leta 2026.

Nacionalni inštitut za hrano bo predstavljal nujno potrebno strateško, razvojno in raziskovalno podporo mikro, majhnim, srednjim in velikim podjetjem v proizvodnji živil. Pokrival bo področje tehnologije živil, s čimer se strateško ne ukvarja noben od obstoječih inštitutov. Bo pa zapolnil veliko vrzel in omogočil boljši izkoristek in povezavo s tem, kar proučujejo v zvezi z živili na drugih inštitutih (na primer na Nacionalnem inštitutu za biologijo, Inštitutu "Jožef Stefan", Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije, Inštitutu za oljkarstvo, Kemijskemu inštitutu) in fakultetah naših univerz. Umeščamo ga lahko v rang Kmetijskega inštituta Slovenije in Gozdarskega inštituta Slovenije, kjer prvi pokriva pridelavo in prirejo kmetijskih surovin, drugi pa gozdove.

Podpiramo takšno umeščenost inštituta, ki bo zagotavljala najboljšo povezavo z najnovejšimi slovenskimi in svetovnimi dognanji. Inštitut bo tako odprt za interdisciplinarna znanja vseh pomembnih panog, ki se prepletajo s proizvodnjo živil (digitalizacija, ekologija, strojništvo, analitika, biotehnologija, senzorske tehnike, procesništvo, medicina, ekonomika).

Nov zagon razvoja bo moral imeti pozitivne učinke na konkurenčnost in dvig dodane vrednosti skozi varnost, kakovost in senzorične lastnosti živil ter uvajanje sodobnih tehnologij v agroživilstvo na področju digitalizacije, ki lahko pomenijo tudi manj procesirana živila. Zagotovo je tu osrednji lik potrošnik, kajti zadnje analize kažejo, da ga sploh ne poznamo, saj ga ne proučujemo v zadostni meri.

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

SRIP HRANA V PRIHODNIH PROGRAMSKIH DOKUMENTIH

Podnebne spremembe in degradacija okolja življenjsko ogrožajo Evropo in svet. Tako so se svetovni voditelji na zgodovinskem vrhu Združenih narodov, ki je potekal septembra 2015 v New Yorku zavezali, da bodo odpravili revščino ter preprečevali podnebne spremembe in nepravilnosti. Agenda 2030 za trajnostni razvoj ponuja boljšo prihodnost za milijarde ljudi po svetu in naš planet kot celoto.

Istčasno je 193 držav soglasno sprejelo 17 ciljev trajnostnega razvoja, ki so postali nov univerzalni standard za razvoj.

Fotografija: arhiv OZN

| Evropski zeleni dogovor

Da bi Evropa lahko premagala te izzive, je bil konec 2019 oblikovan evropski Zeleni dogovor, ki bo preoblikoval EU v sodobno, z viri gospodarno in konkurenčno gospodarstvo in zagotovil:

- ničelne neto emisije toplogrednih plinov do leta 2050
- gospodarska rast bo ločena od rabe virov
- noben človek in noben kraj ne bo prezrt.

EU bo:

Do leta 2050 postala podnebno nevtralna

Varovala človeška življenja, živali in rastline z zmanjšanjem onesnaževanja

Pomagala podjetjem, da postanejo vodilna v svetu na področju čistih izdelkov in tehnologij

Pomagala zagotoviti pravičen in vključujoč prehod

Fotografija: arhiv EK

Ključna strateška evropska usmeritev prihodnje skupne kmetijske politike tako temelji na ciljih Zelenega dogovora v okviru Strategije EU "od vil do vilic", Strategije za biotsko raznovrstnost ter leta 2021 objavljeno Dolgoročno vizijo za podeželska območja.

Evropski kmetijski in prehranski sistem, ki temelji na skupni kmetijski politiki, je že svetovni standard glede varnosti, zanesljivosti oskrbe, prehrane in kakovosti. Zdaj mora postati tudi svetovni standard za trajnostnost.

Prehod na trajnostni prehranski sistem lahko prinese okoljske, zdravstvene in družbene koristi ter pravičnejšo razdelitev gospodarskih dobičkov.

Cilji EU so:

- zagotoviti prehransko varnost ob spoprijemanju s podnebnimi spremembami in izgubo biotske raznovrstnosti,
- zmanjšati okoljski in podnebni odtis prehranskega sistema EU,
- okrepiti odpornost prehranskega sistema EU,
- prevzeti vodilno vlogo pri svetovnem prehodu na konkurenčno trajnostnost "od vil do vilic".

| Strategija EU "od vil do vilic"

Strategija EU "od vil do vilic" je v središču evropskega zelene-ga dogovora in je bila objavljena maja 2020. Vključuje 27 konkretnih ciljev za preobrazbo prehranskega sistema.

Namen strategije od vil do vilic je pospešiti prehod na trajnostni prehranski sistem, ki bo moral:

- imeti nevtralen ali pozitiven vpliv na okolje,
- pomagati blažiti podnebne spremembe in se prilagoditi njihovim vplivom,
- obrniti izgubo biotske raznovrstnosti,
- zagotoviti prehransko varnost, prehrano in javno zdravje ter zagotoviti, da ima vsakdo dostop do zadostne, varne, hranljive in trajnostne hrane,
- ohraniti cenovno dostopnost hrane ob ustvarjanju pravičnejših gospodarskih donosov, spodbujanju konkurenčnosti sektorja dobave EU in spodbujanju pravične trgovine.

Cilji Strategije EU "od vil do vilic" se močno prepletajo s cilji Strategije za biotsko raznovrstnost do leta 2030, in tako združujeta naravo, kmete, podjetja in potrošnike v skupnih prizadevah za konkurenčno trajnostno prihodnost EU.

Nova strategija za biotsko raznovrstnost obravnava ključne dejavnike izgube biotske raznovrstnosti in vsebuje konkretne ukrepe za obnovo evropske biotske raznovrstnosti do leta 2030. Med konkretnimi ukrepi za obnovo evropske biotske raznovrstnosti do leta 2030 je poleg nove strategije EU za gozdove tudi načrt za posaditev najmanj treh milijard dodatnih dreves v EU do leta 2030.

Sredi leta 2021 je Evropska komisija predstavila Dolgoročno vizijo za podeželska območja EU, kot odziv na megatrende, ki jih prinašajo globalizacija, urbanizacija in staranje prebivalstva na podeželskih območjih. Obenem pa so podeželska območja tudi dejavni akterji v ekološkem in digitalnem prehodu EU. Cilj te dolgoročne vizije za podeželska območja EU je obravnavati te izzive in vzroke za zaskrbljenost, in sicer na podlagi nastajajočih priložnosti, ki jih ponuja ekološki in digitalni prehod EU, ter izkušenj, pridobljenih s pandemijo Covid-19, ter z opredelitvijo načinov za izboljšanje kakovosti življenja na podeželju, doseganje uravnoteženega teritorialnega razvoja in spodbujanje gospodarske rasti.

V njej sta predstavljena predloga za pakt za podeželje in akcijski načrt za podeželje, katerih cilj je okrepiti in povezati naša podeželska območja ter poskrbeti, da postanejo odporna in uspešna.

Vizija in akcijski načrt opredeljujeta štiri področja ukrepanja, podprta z vodilnimi pobudami, da podeželje postane:

- **Močnejše:** poudarek je na krepitvi vloge podeželskih skupnosti, izboljšanju dostopa do storitev in spodbujanju socialnih inovacij;
- **Povezano:** za izboljšanje povezanosti v smislu prometa in digitalnega dostopa;
- **Odporno:** ohranjanje naravnih virov in okolju prijaznejših kmetijskih dejavnosti za boj proti podnebnim spremembam, hkrati pa zagotavljanje socialne odpornosti s ponujanjem dostopa do usposabljanja in raznovrstnih kakovostnih zaposlitvenih možnosti;
- **Uspešno:** za diverzifikacijo gospodarskih dejavnosti in izboljšanje dodane vrednosti kmetijskih in kmetijsko-živilskih dejavnosti ter podeželskega turizma.

Uporaba pesticidov v kmetijstvu prispeva k onesnaževanju tal, vode in zraka.

Komisija bo sprejela ukrepe za:

- **50-odstotno zmanjšanje** uporabe in tveganja kemičnih pesticidov do leta 2030.
- **50-odstotno zmanjšanje** uporabe nevarnejših pesticidov do leta 2030.

Presežek hranil v okolju je glavni vir onesnaževanja zraka, tal in vode,

negativno vpliva tudi na biotsko raznovrstnost in podnebje. Komisija bo sprejela ukrepe, da se:

- **izguba hranil zmanjša za najmanj 50 %** brez poslabšanja rodovitnosti tal.
- **uporaba gnojil zmanjša za najmanj 20 %** do leta 2030.

Zaradi **antimikrobične odpornosti**, povezane z rabo antimikrobikov pri zdravju živali in ljudi, v EU vsako leto predvidoma umre 33 tisoč ljudi. Komisija bo **do leta 2030 za 50 % zmanjšala prodajo antimikrobikov za rejne živali in v akvakulturi**.

Ekološko kmetovanje je okolju prijazna praksa, ki jo je treba nadalje razvijati.

Komisija bo okrepila razvoj ekološkega kmetijstva v EU, da bi **ekološko kmetijstvo do leta 2030 zajelo 25 % vseh kmetijskih zemljišč**.

Fotografija: arhiv EK

Strateški načrt skupne kmetijske politike za obdobje 2023 – 2027 za Slovenijo

Nova skupna kmetijska politika za obdobje 2023 – 2027 bo temeljila na strateških načrtih, ki jih bodo pripravile države članice in se bodo začeli izvajati v letu 2023. V njih bodo opredelile svoje specifične potrebe in določile, kako namenjajo porabiti sredstva in doseči zastavljene cilje. Poudarek bo na rezultatih in uspešnosti. Strateški načrt SKP zajema ukrepe I. stebra SKP (neposredna plačila, sektorski ukrepi, npr. za čebelarstvo, za sektor vina) ter II. stebra SKP (ukrepi za razvoj podeželja).

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Skupna kmetijska politika temelji na treh splošnih in devetih specifičnih ciljih. Splošni cilji so podkrepljeni s horizontalnim ciljem in razširjanjem znanja, dodaten poudarek je na novacijah in digitalizaciji v kmetijstvu in na podeželskih območjih.

Fotografija: arhiv MKGP

Trije splošni cilji:

- spodbujanje prehranske varnosti;
- krepitev skrbi za okolje in podnebni ukrepi;
- krepitev podeželskih območij.

Devet specifičnih ciljev:

- podpora za vzdržne dohodke in odpornost kmetij po vsem ozemlju EU za večjo prehransko varnost;
- krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji;
- izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi;
- prispevanje k blažitvi podnebni sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji;
- spodbujanje trajnostnega upravljanja naravnih virov, kot so voda, tla in zrak;
- prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti;
- privabljanje mladih kmetov in spodbujanje razvoja podjetij na podeželskih območjih;
- spodbujanje zaposlovanja, rasti, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželskih območjih, vključno z biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom;
- izboljšanje odziva kmetijstva EU na potrebe družbe po hrani in zdravju, vključno z zdravo hrano, ter dobrobiti živali.

Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo (SN 2023–2027) vsebuje ključne strateške usmeritve za izvajanje SKP v Sloveniji in podaja nabor ukrepov za njihovo uspešno in učinkovito uvedbo.

SN 2023–2027 zagotavlja pogoje za odporno in konkurenčno pridelavo in predelavo hrane, predvsem preko ohranjanja proizvodnega potenciala in obsega kmetijskih zemljišč ter zagotavljanja primerne in stabilnega dohodka kmetijskih gospodarstev, tudi na OMD območjih (območja z omejenimi dejavniki za pridelavo) in v sektorjih v težavah, preko zagotavljanja varne in kakovostne hrane, krepitev agroživilskih verig in izboljšanja položaja kmeta v verigi, spodbujanjem pridelave hrane z višjo dodano vrednostjo ter generacijske pomladitve.

Usmerjen je v varovanje in trajnostno upravljanje z naravnimi viri, blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe ter ohranjanje biotske raznovrstnosti. Pravila o pogojenosti predstavljajo standard, medtem ko plačila za sheme za podnebje in okolje v okviru neposrednih plačil ali kmetijsko-okoljska-podnebna plačila v okviru II. stebra (KOPOP) pomenijo izvajanje nadstandardnih oblik kmetovanja.

SRIP HRANA V PRIHODNIH PROGRAMSKIH DOKUMENTIH

Posebna pozornost je dana ožjim naravovarstvenim (posebni habitati) in vodovarstvenim območjem ter območjem, kjer okoljski cilji niso doseženi. Prvič uvajamo tudi plačila za območja NATURA 2000 in podporo izvajanju ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij. Uvajamo tudi neproizvodne naložbe, ki podpirajo okoljsko funkcijo kmetijstva in spodbujajo sonaravne kmetijske prakse.

Še naprej bo načrt podpiral tudi ohranjanje, trajnostno rabo in razvoj rastlinskih genskih virov v kmetijstvu. Pomemben cilj je tudi dvig kakovosti življenja in krepitev gospodarske aktivnosti na podeželju, za ohranjanje vitalnega podeželja in podeželskega gospodarstva s spodbujanjem zaposlovanja v kmetijstvu, agroživilstvu in drugih povezanih sektorjih.

Poleg kmetijskih dejavnosti bomo na teh območjih razvijali tudi dopolnilne dejavnosti. Nadaljevali bomo s podporo za aktivnosti lokalnih pobud oziroma lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (pristop LEADER/CLLD), predvsem z namenom spodbujanja zaposlovanja na podeželju, večje socialne vključenosti prebivalcev, ohranjanja dediščine na podeželju, trajnostnih oblik turizma, spodbujanja medgeneracijskega sodelovanja in različnih socialnih ter "pametnih" storitev po konceptu pametnih vasi.

Načrt za okrevanje in odpornost

Voditelji držav članic so na Evropskem svetu dne 21. 7. 2020 sprejeli dogovor glede Večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 in Instrumenta za okrevanje. Dogovor prinaša obsežna dodatna sredstva za Slovenijo, ki bodo olajšala okrevanje po krizi Covid-19 in spodbudila investicije v zeleni in digitalni prehod.

V okviru Instrumenta za okrevanje »NextGenerationEU« bo Slovenija lahko izkoristila okvirno 5,7 milijard evrov, od tega je 3,2 milijard evrov posojil in 2,1 milijarde evrov nepovratnih sredstev.

Vlada je na seji dne 28. aprila 2021 sprejela nacionalni Načrt za okrevanje in odpornost (NOO), ki bo podlaga za koriščenje razpoložljivih sredstev iz Sklada za okrevanje in odpornost (RRF). V postopkih usklajevanja do formalne potrditve NOO s strani Sveta EU na podlagi predloga EK je pooblastila Službo vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko.

Slovenija je v NOO opredelila razvojna področja s pripadajočimi reformami in naložbami, ki bodo prispevale k blaženju negativnih gospodarskih in socialnih učinkov epidemije Covid-19 ter pripravile državo na izzive, ki jih predstavljata zeleni in digitalni prehod.

Fotografija: arhiv SVRK

SRIP HRANA V PRIHODNJIH PROGRAMSKIH DOKUMENTIH

Razvojna področja in komponente NOO:

ZELENI PREHOD

- Obnovljivi viri energije in učinkovita raba energije v gospodarstvu
- Trajnostna prenova stavb
- Čisto in varno okolje
- Trajnostna mobilnost
- Krožno gospodarstvo – učinkovita raba virov

DIGITALNA PREOBRAZBA

- Digitalna preobrazba gospodarstva
- Digitalna preobrazba javnega sektorja in javne uprave

PAMETNA, TRAJNOSTNA IN VKLJUČUJOČA RAST

- RRI – Raziskave, razvoj in inovacije
- Dvig produktivnosti, prijazno poslovno okolje za investitorje
- Trg dela – ukrepi za zmanjševanje posledic negativnih strukturnih trendov
- Preoblikovanje slovenskega turizma ter investicije v infrastrukturo na področju turizma in kulturne dediščine
- Krepitev kompetenc, zlasti digitalnih in tistih, ki jih zahtevajo novi poklici

ZDRAVSTVO IN SOCIALNA VARNOST

- Zdravstvo
- Socialna varnost in dolgotrajna oskrba
- Stanovanjska politika

V NOO so predvideni ukrepi in projekti, ki so izvedljivi do konca leta 2026, ko se program zaključi. Glede na omejenost sredstev bodo ostale naložbe, ukrepi in projekti, ki jih ni bilo mogoče umestiti v NOO, financirani iz drugih skladov, v okviru ostalih shem financiranja in iz državnega proračuna. (Načrt za okrevanje in odpornost, 2022)

| Evropska kohezijska politika

Evropska kohezijska politika je glavna naložbena politika Evropske unije, namenjena vsem regijam in mestom. Podpira ukrepe za ustvarjanje delovnih mest, poslovno konkurenčnost, gospodarsko rast, trajnostni razvoj in izboljšanje kakovosti življenja državljanov. Podpira evropsko solidarnost, saj je večji del sredstev namenjen manj razvitim evropskim državam in regijam. Vse s ciljem zmanjšanja gospodarskih, socialnih in teritorialnih neskladij med njimi. S pomočjo sredstev evropske kohezijske politike smo v Sloveniji v zadnjih letih uresničili več kot 10.000 projektov, ki so spisali mnoge uspešne zgodbe posameznikov, podjetij, občin, nevladnih in drugih organizacij ter mnogih drugih.

Fotografija: arhiv SVRK

Evropska kohezijska politika dopolnjuje politike Evropske unije na področju izobraževanja, zaposlovanja, energije, okolja, enotnega trga, raziskav in inovacij ter zagotavlja potreben naložbeni okvir in strategijo za uresničitev dogovorjenih ciljev rasti.

Prihodnja evropska kohezijska politika 2021 – 2027 načrtuje podporo naslednjim petim prednostnim področjem, ki bodo gonilna sila naložb:

- 1 **pametnejša Evropa** (inovativno in pametno gospodarsko preoblikovanje);
- 2 **bolj zelena, nizkoogljična Evropa** (vključno z energetske prehodom, krožnim gospodarstvom, prilagajanjem podnebnim spremembam in obvladovanjem tveganj);
- 3 **bolj povezana Evropa** (mobilnost in povezanost IKT);
- 4 **bolj socialna Evropa** (evropski steber socialnih pravic in podpora za zdravstveno varstvo);
- 5 **Evropa bliže državljanom** (trajnostni razvoj mestnih, podeželskih in obalnih območij ter lokalne pobude).

SRIP HRANA V PRIHODNIH PROGRAMSKIH DOKUMENTIH

Slovenija se je odločila za pripravo enega Programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 na nacionalni ravni, ki obsega ukrepe, sofinancirane iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (v nadaljevanju: ESRR), Evropskega socialnega sklada plus (v nadaljevanju: ESS+), Kohezijskega sklada (v nadaljevanju: KS) ter Sklada za pravični prehod (v nadaljevanju: SPP).

V okviru priprave Programa je izhajala iz Strategije razvoja Slovenije 2030. V tem kontekstu se Slovenija zavezuje, da bo s sredstvi iskala največji učinek pri:

- dobavi čiste, dostopne in varne energije;
- pospeševanju prehoda k trajnostni in pametni mobilnosti;
- mobilizaciji industrije za čisto in krožno gospodarstvo;
- pobudi za prenovo – z gradnjo in prenovo na energetsko in snovno učinkovit način;
- ambicijah za doseganje ničelnega onesnaževanja za okolje brez toksičnih snovi;
- ohranjanju in obnovi ekosistemov in biotske raznovrstnosti ter blažitvi podnebnih sprememb;
- oblikovanju regij in mest, ki so odporna na vplive podnebnih sprememb in
- pri drugih področjih, v skladu s specifičnimi pobudami v okviru Evropskega zelenega dogovora.

Dodatno bo Slovenija uporabila sredstva skladov za mobiliziranje in krepitev raziskav na področju trajnosti. Kjer bo to relevantno, bodo programi kohezijske politike podpirali naložbe, ki uspešno povezujejo načela trajnosti, estetike in vključenosti v skladu s pobudo Novi evropski Bauhaus z namenom, da se najdejo dostopne, vključujoče, trajnostne in privlačne rešitve za podnebne izzive.

Ključni izzivi ter prednostni ukrepi Slovenije bodo usmerjeni v:

1. Pospeševanje rasti produktivnosti

- Povečanje vlaganj države za pametno in trajnostno preobrazbo in zagotovitev infrastrukturnih pogojev.
- Izboljšanje poslovnega in inovacijskega okolja ter spodbujanje podjetniškega sektorja k vlaganjem v digitalno, inovacijsko in zeleno preobrazbo.
- Krepitev znanj in spretnosti prihodnosti.

2. Prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo

- Ustrezno spodbujanje trajnostne mobilnosti ter razširitev in posodobitev infrastrukture zanj, tudi z uporabo sodobnih tehnoloških rešitev.
- Uvajanje novih nizkoogljičnih krožnih poslovnih modelov, vključno z učinkovitejšim ravnanjem z odpadki.
- Bistveno povečanje zmogljivosti za večjo rabo obnovljivih virov energije, predvsem z učinkovitejšim umeščanjem projektov v prostor.

3. Vključujoč družbeni razvoj in medgeneracijska solidarnost

- Ustrezno ureditev financiranja in povečanja zmogljivosti sistema dolgotrajne oskrbe (zlasti sistema oskrbe na domu) in zdravstva, vključno s spodbujanjem zdravega
- Načina življenja ter celovito pokojninsko reformo za javnofinančno vzdržnost pokojninskega sistema in zagotovitev dostojnih pokojnin.
- Zagotavljanje zadostnega obsega delovne sile tudi z aktivnim vključevanjem priseljencev v socialno in družbeno življenje.

4. Pravičen prehod

5. Administrativna usposobljenost (Program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2021 – 2027 v Sloveniji)

Fotografija: arhiv SVRK

| Novičnik SRIP HRANA

V letu 2019 je zaživel tudi Novičnik SRIP HRANA, ki ga periodično prejemajo vsi partnerji projekta. V novičniku so strnjene vse aktualne informacije ter prihajajoči dogodki, ki so pomembni za člane SRIP HRANA. Vse, ki bi želeli deliti vsebine, ki so povezane s SRIP HRANA, vabimo, da nam pošljete predloge na srip.hrana@gzs.si.

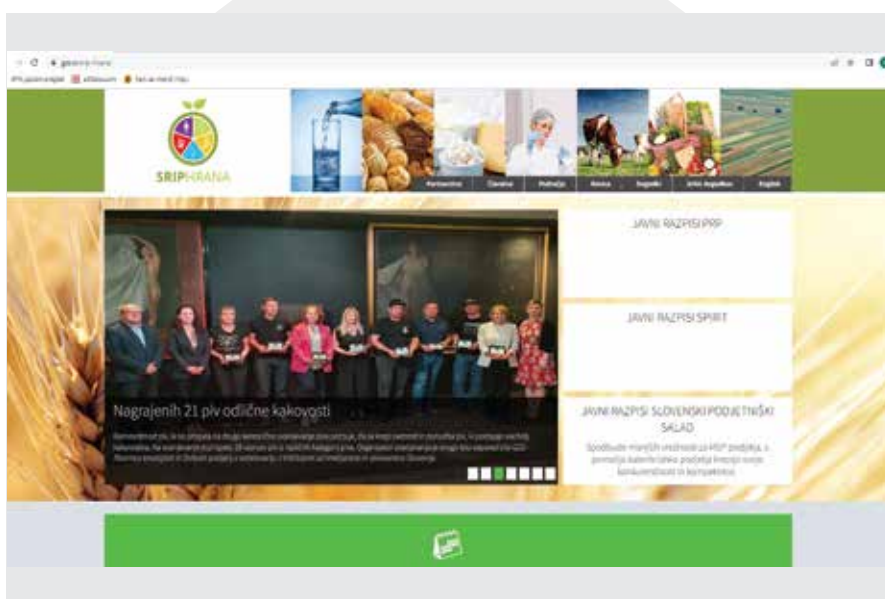

Fotografija: arhiv GZS – ZKŽP

| Spletna stran SRIP HRANA

Partnerstvo SRIP HRANA ima oblikovano lastno spletno stran <https://www.gzs.si/srip-hrana/>, ki jo ureja koordinator partnerstva GZS – Zbornica kmetijskih in živalskih podjetij.

Spletna stran informira o dogodkih, napoveduje aktivnosti, objavlja novice, je stičišče informacij o partnerstvu, fokusnih področjih, pristopu k partnerstvu in aktualnih novic. Na enem mestu so zbrane tudi vse informacije o preteklih izvedenih dogodkih in aktivnostih.

Fotografija arhiv GZS – ZKŽP

Izdaja publikacij v okviru partnerstva SRIP HRANA

V okviru partnerstva SRIP HRANA je v petletnem obdobju nastala množica strokovnih publikacij, ki odražajo številne aktivnosti partnerjev.

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

Letno srečanje partnerjev SRIP HRANA

Tradicionalno letno srečanje partnerjev SRIP HRANA poteka na mednarodnem kmetijsko-živilskem sejmu AGRA. Srečanje je priložnost za izmenjavo informacij, mnenj in idej vseh članov partnerstva ter za razpravo o sodelovanju in implementaciji akcijskega načrta v prihodnje. Člani SRIP HRANA imajo na dogodku priložnost predstaviti številne prakse in projektne aktivnosti, ki vsako leto kažejo na to, da je partnerstvo intenziviralo aktivnosti, ki v praksi pomenijo nove izdelke na trgu.

V letu 2019 je bilo predstavljenih 6 dobrih praks in projektnih rezultatov, v letu 2021 pa 8. Leta 2020 je srečanje partnerjev potekalo v spletni izvedbi, osrednja tema pa je bila 3. faza SRIP HRANA s poudarkom na horizontalnih področjih - digitalizacija, kadri prihodnosti in internacionalizacija ter vertikalni verigi vrednosti »Nove živilske tehnologije«.

Srečanje partnerjev SRIP HRANA na AGRI 2021

Fotografija: arhiv GZS - ZKŽP

| KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE

O inštitutu

Kmetijski inštitut Slovenije je vodilna raziskovalna institucija na področju kmetijstva v Sloveniji. Celovito se ukvarja s problematiko sodobnega kmetijstva ter širi svoje delovanje na področje varstva okolja in ekologije.

Kmetijski inštitut Slovenije je javni raziskovalni zavod, ki izvaja temeljne, uporabne in razvojne raziskave ter strokovne naloge v kmetijstvu, objavlja rezultate znanstveno-raziskovalnega, strokovnega in kontrolnega dela, opravlja naloge na podlagi pooblastil in akreditacij, preverja kakovost kmetijskih pridelkov in izdelkov, ki se uporabljajo v kmetijstvu.

Žlahtnjenje kmetijskih rastlin

Kmetijski inštitut Slovenije uresničuje svoje poslanstvo med drugim z izvajanjem programov žlahtnjenja in selekcije kmetijskih rastlin ter tudi na ta način naslavlja aktualne izzive na področju pridelave hrane.

Žlahtnimo nove sorte krompirja, izbrane vrste krmnih rastlin (detelje, trave in debeloznate metuljnice), pšenice in zelenjadnic (fižola). Ob že utečenem programu žlahtnjenja smo si zastavili naslednje srednjeročne cilje in prioritete: vzgoja novih, proti krompirjevi plesni na listih in beli krompirjevi ogorčici odpornih sort, vzgoja sort, primernih za ekološko pridelovanje, vzgoja novih zgodnjih sort krompirja in novih kakovostnih sort krompirja za ozimnico z rdečo kožico. Končni cilj žlahtnjenja zelenjadnic so nove sorte fižola, ki bodo odporne na fižolov ožig in bodo primerne za pridelovanje v spremenjenih klimatskih razmerah s povečano frekvenco ekstremnih pojavov, predvsem suše.

Fotografija: arhiv KIS

Na Kmetijskem inštitutu Slovenije smo vzgojili novo sorto navadnega fižola KIS Amand

Kmetijskemu inštitutu Slovenije je za novo sorto KIS Amand podelil žlahtniteljsko pravico Evropski Urad Skupnosti za rastlinske sorte (CPVO). KIS Amand je prva sorta fižola na Kmetijskem inštitutu Slovenije, ki je bila ustvarjena s ciljnim ročnimi križanji v okviru novega programa žlahtnjenja na KIS. Nastala je s kombinacijo 7 letne fenotipske selekcije in odbire z uporabo DNA markerjev ter izvira iz dednine slovenskega in širšega evropskega prostora.

Žlahtnjenje fižola na Kmetijskem inštitutu Slovenije vodi dr. Barbara Pipan in je sofinancirano s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v okviru Javne službe na področju Vrtnarstva ter nacionalnih in evropskih znanstveno-raziskovalnih projektov.

Fotografija: arhiv KIS

Bistvene značilnosti sorte

- ✓ KIS Amand je zgodnja sorta nizkega fižola za stročje z izboljšanimi prehranskimi lastnostmi (vsebuje več železa in cinka).
- ✓ Strok je rahlo ukrivljen, srednje dolg, intenzivne rumene barve, brez niti.
- ✓ Seme je črne barve in ovalne oblike.
- ✓ Sorta je tolerantna na visoke temperature in pomanjkanje vode.

Sorta KIS Amand je nastala tudi na podlagi rezultatov znanstvenih projektov, ki smo jih uspešno vključili v razvoj nove sorte - promocija aplikativne znanosti v družbi. Je velik doprinos k slovenski tradicionalni pridelavi fižola (profesionalni, vrtničarski).

NACIONALNI INŠTITUT ZA BIOLOGIJO
NATIONAL INSTITUTE OF BIOLOGY

S skoraj 200 zaposlenimi je Nacionalni inštitut za biologijo (NIB) največji neodvisni javni raziskovalni inštitut za biološke vede v Sloveniji.

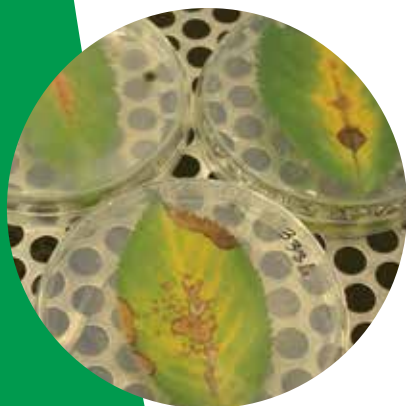
Vizija NIB in strateški cilji je sodelovanje v vseh členih verige preskrbe z varno hrano od semena do končnega proizvoda.

NIB izvaja diagnostiko mikroorganizmov, gensko spremenjenih organizmov, genotoksičnih in anti-genotoksičnih snovi v rastlinah, hrani, krmi, semenih in vodnih vzorcih. Z molekularnimi pristopi podpira razvoj novih sort in razvija alternativne, bolj trajnostne pristope varstva rastlin.

Laboratoriji z vpeljanim sistemom kakovosti in dobre laboratorijske prakse (**ISO17025, GLP**) so med najbolj opremljenimi laboratoriji v Sloveniji in regiji. Z najmodernejšo visokotehnološko opremo lahko laboratorij izvaja kompleksne molekularne študije in kvantifikacijo nukleinskih kislin. Laboratorij je bil prvi tovrstni laboratorij v Sloveniji, ki je pridobil **akreditacijo za določanje gensko spremenjenih organizmov (GSO) v hrani in krmi** in je edini v Sloveniji, ki mu je bil podeljen **nacionalni etalon za področje množine snovi v hrani**

rastlinskega izvora. Na ravni CEN in ISO smo vključeni v razvoj standardov za detekcijo dovoljenih in nedovoljenih GSO ter mikroorganizmov. V Sloveniji je NIB tudi edini javni zavod, ki lahko izvaja in vitro študije mutagenosti v skladu z OECD načeli dobre laboratorijske prakse (GLP). NIB opravlja tudi naloge Nacionalnega referenčnega laboratorija in je s strani Evropske unije imenovan partner **dveh Evropskih referenčnih laboratorijev** za področje škodljivih organizmov rastlin (bakterije; virusi, viroidi in fitoplazme).

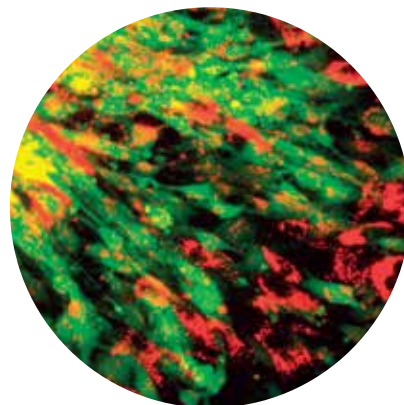
Osnovna dejavnost inštituta so temeljne, razvojne in aplikativne raziskave na področjih narave, organizmov, ekosistemov, biotehnologije, biofizike, biomedicine in sistemske biologije. **Mnoge dejavnosti so vpete v okoljsko problematiko, kmetijstvo, prehrano in zdravje.** Z metodološkimi pristopi za analizo rastlin in njihovih mikrobiomov sodimo v svetovni vrh. **Napredne tehnologije**, ki jih razvijamo, so zanimive za **biotehnološka, prehranska, semenarska in farmacevtska podjetja.** Na tem področju izvajamo **praktično izobraževanje, delavnice, svetovanje** in nudimo **razvoj protokolov** v skladu s standardi ISO/IEC 17025 in ISO 9001.

- Določamo gensko spremenjene organizme (GSO) v rastlinah, hrani, krmi in semenih.
- Določamo mikroorganizme, kot so virusi, viroidi, bakterije in fitoplazeme, zlasti v vzorcih rastlin, semen in vode.
- Določamo sestave mikrobnih združb v različnih vzorcih z molekularnimi metodami.
- Določamo in kvantificiramo nukleinske kisline v različnih matriksih.
- Presojamo učinkovitosti antimikrobnih snovi.
- Določamo nove molekulske tarče za vzgojo poljščin, odpornih proti spreminjajočim se podnebnim razmeram in škodljivcem.
- Z razvojem alternativnih pristopov varstva rastlin, ki temeljijo na uporabi vibracijskih in kemičnih signalov, uvajamo nove, do okolja prijazne pristope za obvladovanje žuželčnih škodljivcev.

- Uporabljamo tehnologije DNA za ugotavljanje poneverb v ribiških proizvodih.

- Z raziskavami opraševalcev kmetijstvu omogočamo boljše izkoriščanje dostopnih naravnih virov.
- Z razvojem monitoringov biodiverzitete in indikatorjev stanja narave podpiramo zagotavljanje nevtralnega ali pozitivnega okoljskega vpliva prehranske verige.
- Na področju toksikologije ponujamo svetovanje ter testiranje toksičnosti in genotoksičnosti spojin in proizvodov. Testiranje mutagenosti izvajamo po načelih Dobre laboratorijske prakse OECD.

BIOTEHNIŠKA FAKULTETA UNIVERZE V LJUBLJANI - ODDELEK ZA ŽIVILSTVO

Univerza v Ljubljani

Biotehniška fakulteta

petinsedemdesetletnica

Biotehniška fakulteta (BF) Univerze v Ljubljani je raziskovalno izobraževalna skupnost visokošolskih učiteljev, študentov, raziskovalcev in sodelavcev, ki skrbijo za visokošolsko strokovno in podiplomsko izobraževanje, znanstvenoraziskovalno, strokovno in svetovalno delo s področja ved o živi naravi ter kmetijstva, gozdarstva in ribištva in z njimi povezanih proizvodnih tehnologij. Skupna podlaga vseh študijskih in znanstvenih disciplin na Biotehniški fakulteti so naravni viri (zemlja, prostor, rastlinstvo, živalstvo, voda) in trajnostno gospodarjenje z njimi, kar uvršča fakulteto med najpomembnejše družbene institucije v Sloveniji.

Oddelek za živilstvo je eden od osmih oddelkov BF in združuje pedagoško in raziskovalno delo na področju živilstva in prehrane. Osnovna dejavnost Oddelka za živilstvo je izvajanje dodiplomskega in podiplomskega študija živilstva in prehrane. Študij živilstva omogoča razumevanje in pridobivanje znanj na področju pridelave, predelave, kakovosti in trženja hrane ter prehrane za pravilno, varno in zdravo prehranjevanje ter ohranjanje človekovega zdravja.

Raziskovalno delo na Oddelku za živilstvo je organizirano v raziskovalne dva raziskovalna programa: Integrirano živilstvo in prehrana in Biokemijska in biofizikalno-kemijska karakterizacija naravnih snovi. Raziskovalno odličnost dokazujejo številni projekti in znanstvene publikacije v najodličnejših znanstvenih revijah s področja hrane in prehrane. Več o fakulteti na <https://www.bf.uni-lj.si/>

BIOTEHNIŠKI IZOBRAŽEVALNI CENTER LJUBLJANA

Biotehniški izobraževalni center Ljubljana (<https://www.bic-lj.si/>) je javni zavod s 75-letno tradicijo in danes sodi med deset največjih izobraževalnih centrov v Sloveniji. Na BIC Ljubljana delujejo Gimnazija in veterinarska šola, Živilska šola, Višja strokovna šola in Medpodjetniški izobraževalni center.

Izobražujemo dijake, študente in odrasle udeležence na področjih živilstva, prehrane, gostinstva, turizma, veterine, naravovarstva in biotehnologije. Izvajamo usposabljanja za podjetja, slaščičarske, pekovske, kuharske in druge po meri izdelane tečaje in smo aktivno vpeti v lokalno in širše okolje.

V svoji trgovini KRUHarije in CUKRnije okoliškim prebivalcem ponujamo slaščičarske in pekovske izdelke iz lastnih pekarskih in slaščičarskih delavnic, vodimo čajnico Primula v Botaničnem vrtu.

Leta 2015 smo odprli prvo šolsko veterinarsko ambulanto v Sloveniji ter Center kulinarike in turizma KULT316 (s šolsko mikropivovarno, vinsko kletjo, restavracijo, kavarno, šolsko turistično agencijo ...). Le-ta je edinstven primer sodobne izobraževalne prakse v gostinstvu, turizmu, živilstvu in prehrani ter omogoča udeležencem naših izobraževanj pridobivati praktična znanja v realnem učnem okolju, saj je center odprt za javnost.

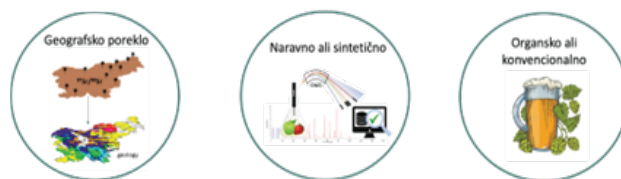
Leta 2020 smo odprli še leseno in skoraj nič energijsko šolsko stavbo EkoHišo BIC Ljubljana. Novembra 2020 smo kot edina šola v Sloveniji do sedaj prejeli nagrado Evropske komisije za najbolj inovativno šolo na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja.

| INŠTITUT JOŽEF STEFAN

Institut "Jožef Stefan" je največji raziskovalno-razvojni inštitut v Sloveniji, ki pokriva različna tako bazična kot tudi aplikativna raziskovalna področja (www.ijs.si). V zadnjem obdobju smo še posebej okrepili dejavnosti na področju živilstva in prehrane, tako da uporabnikom nudimo naslednje storitve:

- uporabo ISO-FOOD katedre, ki omogoča določanje sledljivosti in pristnosti živil z uporabo izotopskih in drugih tehnik. Katedra trenutno deluje za vino, med, oljčno olje, mleko in mlečne izdelke, izbrane vrste sadja in zelenjave ter nekatere arome, v prihodnje pa bo uporabna tudi za druga živila. Katedra nudi tudi analitsko podporo za določitev anorganskih in organskih onesnažil, radionuklidov in nanodelcev (kontakt: nives.ogrinc@ijs.si);
- določanje prostorske porazdelitve elementov v različnih živilih z uporabo energetskih ionov ali fotonov (mikro-PIXE, sinhrotronska mikro-XRF), ki je pomembna za predelavo hrane (kontakt: katarina.vogelmikus@bf.uni-lj.si);

- uporabo okolju prijazne plazemske tehnologije za sterilizacijo ali dekontaminacijo semen in nekaterih živil ali za izboljšanje funkcionalnih lastnosti pakirne embalaže (kontakt: miran.mozetic@ijs.si);
- razvoj metod in orodij za analizo podatkov, napovedno modeliranje, podatkovno rudarjenje in podporo odločanju ter njihovo uporabo na različnih področjih, vključno s področjema pridelave hrane in kmetijstva tudi v povezavi s senzorji. Kot primer navajamo izdelavo aplikacije »VešKajJeš« (Android, iOS in splet), ki uporabnikom omogoča, da preko črtni kode preverijo hranilne vrednosti izbranega izdelka (kontakt: barbara.korousic@ijs.si).

| INŠTITUT ZA NUTRICIONISTIKO, LJUBLJANA

Inštitut za nutricionistiko je raziskovalna organizacija, ki v Sloveniji vodi javni raziskovalni program 'Prehrana in javna zdravje', izvaja pa tudi vrsto raziskovalnih projektov in programov krepitve zdravja. Osredotočeni smo na izvajanje aplikativnih projektov, s čimer podpiramo tako državo kot gospodarstvo. Naše profesionalno delo dokazujejo odmevne raziskave in vrhunski znanstveni rezultati, ki so podpirali izboljševanje zakonodaje, javno-zdravstvenih priporočil in tudi sestave živil na širšem evropskem tržišču.

Zavezo kakovosti dokazuje tudi dejstvo, da smo edina raziskovalna organizacija v državi, ki je že več kot desetletje ISO certificirana za raziskovanje in svetovanja na področju prehrane.

Naše dejavnosti obsegajo:

- Aplikativni projekti za državne organe in gospodarstvo, vključno s kliničnimi raziskavami.
- Podpora gospodarstva za izboljševanju sestave in označevanja živil/dopolnil.
- Specializirani smo za prehranske in zdravstvene trditve. Smo edina organizacija v državi, ki se lahko pohvali s pripravo dosjeja nove odobrene zdravstvene trditve na EFSA.
- S partnerji izvajamo programe MZ za krepitev zdravja (Nacionalni portal prehrana.si, brezplačna mobilna aplikacija VešKajJeš,...). Več na www.nutris.org.

IZOBRAŽEVALNI CENTER PIRAMIDA MARIBOR

IZOBRAŽEVALNI CENTER

PIRAMIDA MARIBOR

Park mladih 3, 2000 Maribor
www.icp-mb.si | info@icp-mb.si
02 320 86 00

Kjer z znanjem rastemo in se povezujemo

Izobraževalni center Piramida Maribor predstavlja osrednji izobraževalni center na področju živilstva in prehrane v SV Sloveniji. Center je razvojno naravnani, mednarodno prepoznaven, s poudarkom na strokovnosti in inovativnosti.

Pri nas izobražujemo za različne poklice po celotni vertikali.

Center sestavljajo tri enote:

- Srednja šola za prehrano in živilstvo,
- Višja strokovna šola,
- Medpodjetniški izobraževalni center.

Dijaki se po uspešno zaključeni srednji šoli zaposlijo ali pa nadaljujejo študij na naši Višji strokovni šoli in si pridobijo naziv inženir/inženirka živilstva in prehrane.

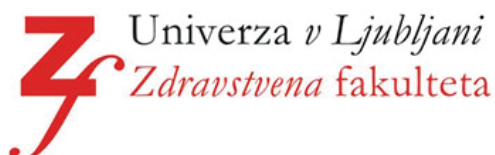
Center je odlično opremljen, obsega moderne specialne učilnice, laboratorije, knjižnico, amfiteatrsko predavalnico, jedilnico in še bi lahko naštevali. Naša posebnost je tudi lastna slaščičarna in učna prodajalna.

Na našem centru imamo prav vse, da omogočimo, tako dijakom kot študentom, odlične pogoje strokovnega, varnega in prijetnega izobraževanja za poklice, ki so vsak dan bolj iskani in ki bodo zmeraj potrebni.

Fotografija: arhiv IC Piramida

IZOBRAŽEVALNI CENTER PIRAMIDA MARIBOR

Skrb in zagotavljanje zdravja ljudi je eden izmed glavnih ciljev razvitih dežel in je v neposredni povezavi z zagotavljanjem zdravstveno ustreznih oz. varnih živil. Za doseganje celovite varnosti in kakovosti živil je potreben multidisciplinaren in inovativen pristop, ki bo v agro-živilski verigi sposoben učinkovitega in hitrega odzivanja na spremembe v delovnih procesih in širšem okolju.

Na Zdravstveni fakulteti Univerze v Ljubljani za doseg prejšnjega cilja izvajamo številne raziskave na več strokovnih in znanstvenih področjih (varnost živil, prehrana, higiena, mikrobiologija, okolje, kemija).

V nadaljevanju navajamo nekaj pomembnejših raziskovalnih področij:

A) Varnost živil, prehrana, higiena in mikrobiologija:

Študije adhezije mikroorganizmov na različnih površinah in možnost tvorbe biofilmov. Proučevanje oksidativnega stresa in vloga antioksidantov ter NAD⁺ pri zagotavljanju optimalnega zdravja. Analiza hladne verige in drugih higienskih praks ter sistemov za zagotavljanje varnosti ter kakovosti živil v objektih vzdolž agro-živilske verige ter mikrobiološka analitika. Proučevanje človeka, ki prihaja v stik z živilom, kot dejavnika tveganj.

B) Okolje: Raziskave na področju zapiranja snovnih tokov z namenom spodbujanja čiščenja in ponovne uporabe odpadne vode z uporabo sonaravnih rešitev (Nature Based Solution - NBS), razvoj spletnega orodja za načrtovanje urbane pridelave hrane z NBS, razvoj spletnega orodja za načrtovanje čiščenja komunalnih vod (KOV) iz manjših skupnosti, raziskave ločene obravnave KOV ter akvaponike, raziskave mikroplastike v različnih tleh in blatu iz čistilnih naprav, raziskave mikroplastike v ribah iz Jadranskega morja.

C) Kemija: Raziskave na področju identifikacije polifenolnih komponent ter strupenosti odpadnih vod iz proizvodnje hladno stisnjenega oljčnega olja, raziskave fotolitske in fotokatalitske razgradnje bioaktivnih antropogenih snovi iz okolja ter raziskave spiranja pesticidov s sadnih površin s pomočjo uporabe sredstev, ki jih najdemo v vsakem gospodinjstvu (soda bikarbona, kis, citronska kislina, etanol, ...). Analiziramo vsebnost patulina v jabolkih ter njihovo zaščito z jedilnimi premazi na osnovi hitozana, ekstrakcijo bioaktivnih spojin iz raznih vrst mikro ter makroalg. Izvajamo detekcijo mikroplastike v različnih matriksih.

ZNANSTVENO RAZISKOVALNO SREDIŠČE KOPER

LABORATORIJ INŠTITUTA ZA OLJKARSTVO

Laboratorij Inštituta za oljkarstvo (LAB-IZO) odlikuje visoka specializiranost na področju karakterizacije oljčnega olja, ugotavljanja kakovosti in potvorb oljčnega olja ter zelo dobra prepoznavnost v mednarodnem prostoru.

Začetki kemijskih analiz in senzoričnega ocenjevanja oljčnega olja v Sloveniji segajo v leto 1992. Laboratorij je od leta 2004 akreditiran po standardu SIST EN ISO/IEC 17025, kot prvi v Sloveniji pa je leta 2008 pridobil akreditacijo tudi za področje senzoričnega ocenjevanja. Od leta 2002 dalje vsako leto sodeluje v zelo zahtevnih mednarodnih kemijskih in senzoričnih medlaboratorijskih primerjavah za ugotavljanje kakovosti in potvorb oljčnega olja. Z odličnimi rezultati se že šestnajsto leto uvršča med priznane laboratorije in panele za senzorično ocenjevanje Mednarodnega sveta za oljke (International Olive Council – IOC) kot tudi na seznam pooblaščenih laboratorijev EU.

V Sloveniji je LAB-IZO edini uradno imenovani laboratorij za ugotavljanje kakovosti in pristnosti oljčnega olja, ki opravlja analize za potrebe inšpekcijskega nadzora v Sloveniji in na Češkem.

V Sloveniji je LAB-IZO edini uradno imenovani laboratorij za ugotavljanje kakovosti in pristnosti oljčnega olja, ki opravlja analize za potrebe inšpekcijskega nadzora v Sloveniji in na Češkem. Leta 2019 je pridobil status nacionalnega referenčnega laboratorija (NRL), leta 2022 pa status uradnega laboratorija za ugotavljanje skladnosti oljčnega olja za področje kemijskega in senzoričnega preskušanja oljčnega olja.

www.internationaloliveoil.org

Laboratorij aktivno sodeluje pri mednarodnih validacijah novih in posodobljenih metod, udeležuje se sestankov strokovnjakov pri IOC in Evropski komisiji, sodeluje pri pripravi zakonodaje s področja oljčnega olja in na nacionalnih in mednarodnih raziskovalnih projektih.

**SLOVENSKA
AKREDITACIJA**
SIST EN ISO/IEC 17025
LP-040

Nosilec nacionalnega etalona za področje množina snovi/ organske spojine, zlasti maščobne kisline, steroli, biofenoli, tokoferoli, voski triacilgliceroli stigmastadieni / v bioloških materialih in hrani (Odločba MGRT št. 6401-1/2014/17).

ZRS BISTRA PTUJ

RAZVOJ PIROLIZNEGA REAKTORJA ZA PRIDOBIVANJE BIOOGLJE

Na področju predelave biološko razgradljivih preostankov iz kmetijstva in živilske industrije obstaja večje število tehnoloških postopkov. Na področju termične obdelave biološko razgradljivih preostankov se trenutno v svetu uporabljata dve vrsti tehnoloških procesov. Prvi je piroliza, drugi je hidrotermalna karbonizacija. Ker je v Sloveniji potrebno v okviru sonaravnega kmetijstva varovati obstoječa kmetijska zemljišča in prvenstveno poskrbeti za demineralizacijo in dvig humusa na njivskih površinah, smo se v našem zavodu odločili za razvoj tehnološkega procesa pridobivanja biooglja s pirolizo. Celoten razvoj te tehnološke rešitve je plod slovenskega znanja in je tudi patentiran. Preko razpisov resornih ministrstev Vlade RS so bila zagotovljena javna finančna sredstva.

Pripravili doc. dr. Štefan Čelan, dr. Klavdija Rižnar, dr. Klinar Dušan, ZRS Bistra Ptuj, Slovenski trg 6, 2250 Ptuj

Fotografija: arhiv ZRS Bistra Ptuj

| ŽIPO LENART, D.O.O.

ŽIPO Lenart d.o.o. je napredno inovativno kmetijsko podjetje, v katerem se ukvarjamo s pridelavo poljščin, rejo goveda in predelavo žit ter ostalih surovin iz kmetijstva.

Na več kot 850 ha kmetijskih površin pridelujemo različne poljščine. Usmerjeni smo k razvoju in uporabi sodobnih tehnologij pridelave in trajnostni rabi virov v kmetijstvu. Vključeni smo v številne razvojno raziskovalne projekte, predvsem na področju kmetijstva. Pri razvojno raziskovalnih (RR) dejavnostih strmimo predvsem k zmanjšani uporabi in preciznem nanosu fitofarmacevtskih sredstev ter umetnih gnojil. K ohranjanju okolja in učinkovitosti ter kakovosti proizvodnje živil prispevamo tudi z vpeljavo inovativne plazemske tehnologije v kmetijsko branžo.

Druga pomembna dejavnost podjetja je reja goveda na dveh ločenih lokacijah s skupno kapaciteto hlevov za 1400 živali. RR dejavnosti v okviru reje govejih pitancev so usmerjene k preučevanju dejavnikov (genetika, prehrana, okolje,...), ki vplivajo na rastne in klavne lastnosti živali oz. kakovost in učinkovitost proizvodnje govejega mesa.

Tretja pomembna dejavnost podjetja je sušenje, skladiščenje ter predelava žit in ostalih surovin. Prednost obrata za žita je uporaba toplotne energije iz biomase.

1. **Akcijski načrt SRIP HRANA**, Ljubljana, 2020, <https://www.gzs.si/Portals/220/PRENOVLJEN%20AKCIJSKI%20NA%C4%8CRT%20SRIP%20HRANA.pdf>
2. **Evropska okoljska zakonodaja**:
https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action/law_en
3. **Evropski pakt za podnebje**:
https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action/pact_en
4. **Evropski zeleni dogovor**, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sl
5. **Informacija o izvajanju Slovenske strategije pametne specializacije za obdobje 2016–2018**, Ljubljana, 2019, <https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/S4-Slovenska-strategija-pametne-specializacije/Informacija-o-izvajanju-S4-2016-2018.pdf>
6. **Letno poročilo Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij za leto 2021**, Ljubljana, 2022, https://www.gzs.si/Portals/Panoga-Kmetijska-Zivilska/KOC%20HRANA%202%20-%20Akademija%20za%20embala%C5%BEO/GZS%20ZK%C5%BDP%20LETNO%20POROCILO%202021_final_30.5.2022.pdf
7. **Načrt za odpornost in okrevanje**, 2022, <https://www.eu-skladi.si/sl/po-2020/nacrt-za-okrevanje-in-krepitev-odpornosti>
8. **Novica MKGP na temo Strategije »Od vil do vilic«**: <https://www.gov.si/novice/2020-06-11-evropski-zeleni-dogovor-kmetijskividiki-strategije-od-vil-do-vilic-in-strategije-za-biotsko-raznovrstnost-do-leta-2030/>
9. **Osnutek Slovenske strategije trajnostne pametne specializacije S5, 2022**, <https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Slovenska-strategija-trajnostne-pametne-specializacije-S5-marec2022.pdf>
10. **Poročilo o razvoju 2021**, Umar, Ljubljana, junij 2021, https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2021/slovenski/POR2021_skupaj.pdf
11. **Poročilo o razvoju 2022**, Umar, Ljubljana, junij 2022, https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2022/slovenski/POR2022_Splet.pdf
12. **Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2020**, Kmetijski inštitut Slovenije, Ljubljana, 2021 https://www.kis.si/f/docs/Porocila_o_stanju_v_kmetijstvu/ZP_splosno_priloge_2020.pdf
13. **Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2019**, Kmetijski inštitut Slovenije, Ljubljana, 2020, https://www.kis.si/f/docs/Porocila_o_stanju_v_kmetijstvu_OEK/ZP_2019_splosno_priloge_net.pdf
14. **Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2018**, Kmetijski inštitut Slovenije, Ljubljana, 2019, https://www.kis.si/f/docs/Porocila_o_stanju_v_kmetijstvu_OEK/ZP_2018_splosno_priloge_končna_02.12.pdf
15. **Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2017**, Kmetijski inštitut Slovenije, Ljubljana, 2018, https://www.kis.si/f/docs/Porocila_o_stanju_v_kmetijstvu_OEK/ZP_2017_splosno_priloge_z_net_2.pdf
16. **Poročilo o analizi stanja kmetijskih in živilskih podjetij 2021**, Gospodarska zbornica Slovenije – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, Ljubljana, julij 2022.
17. **Poslovanje kmetijskih in živilskih podjetij v Sloveniji v letu 2020**, Gospodarska zbornica Slovenije – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, Ljubljana, 2021.
18. **Poslovanje kmetijskih in živilskih podjetij v Sloveniji v letu 2019**, Gospodarska zbornica Slovenije – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, Ljubljana, 2020.
19. **Poslovanje kmetijskih in živilskih podjetij v Sloveniji v letu 2018**, Gospodarska zbornica Slovenije – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, Ljubljana, 2019.

20. **Program za spodbujanje raziskav in razvoja Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport na področju znanosti 2016-2020**, Ljubljana, 2016, <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/ZNANOST/Strategije/Program-za-spodbujanje-razi-skav-in-razvoja-Ministrstva-za-izobrazevanje-znanost-in-sport-na-podrocju-znanosti-2016-2020.pdf>
21. **Predlog Strateškega načrta skupne kmetijske politike za obdobje 2023 – 2027 za Slovenijo**: https://skp.si/wp-content/uploads/2021/12/Predlog_SN_SKP_22.12.2021_koncna_cista.pdf
22. **Program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2021 – 2027 v Sloveniji**: <https://www.eu-skladi.si/sl/po-2020>
23. **Resolucija o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«**; MKGP, 2020, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO125#>
24. **Resolucija o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020, 2011**, <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/103975>
25. **Resolucija o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030, Ljubljana, 2022**, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO133>
26. **Slovenska industrijska strategije 2021-2030, Ljubljana, 2021**, <https://www.gzs.si/Portals/206/Slovenska%20industrijska%20strategija.pdf>
27. **Slovenska strategija pametne specializacije S4, Ljubljana, 2017**, <https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/S4-Slovenskastrategija-pametne-specializacije/Slovenska-strategija-pametne-specializacije.pdf>
28. **Smart Specialisation Strategy (S3), 2020**, http://pmis.ijs.si/wp-content/uploads/2020/11/Smart_Specialisation_Strategy__S3_-_Policy_Brief.pdf
29. **Strategija „Od vil do vilic“**: https://ec.europa.eu/food/farm2fork_en
30. **Utemeljitev prednostnih področij pametne specializacije, Ljubljana, 2022**, https://evropskasredstva.si/app/uploads/2022/04/Priloga-07-Utemeljitev-prednostnih-podrocij_april2022.pdf
31. **Živilsko – predelovalna industrija v Sloveniji v letu 2017**, Gospodarska zbornica Slovenije – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, Ljubljana, 2018.

SKUPAJ Z ZNANJEM ZA PRIHODNOST – SRIP HRANA 2017 - 2022

Izdala: Gospodarska zbornica Slovenije – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij,
Dimičeva 13, 1504 Ljubljana

Odgovorna oseba izdajatelja: dr. Tatjana Zagorc

Odgovorna urednica: mag. Anita Jakuš

Priprava vsebin: : Tjaša Bedenk, mag. Tina Buh, dr. Petra Medved Djurašinovič,
Matej Kirn, Nina Barbara Križnik, Alenka Lesjak, Barbara Lončarek,
dr. Vesna Miličič, Maja Oblak, Jana Ramuš, Barbara Rupnik in
Dea Zavadlav

Oblikovanje: BlueOrange Design, Barbara Tepina, s. p.

Tisk: RB Grafika, Rok Borštnar s.p

Leto izdaje: 2022

Naklada: 250 izvodov

Brezplačni izvod, ni za prodajo.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

338.439.4:502.131.1(497.4)"2017/2022"

SKUPAJ z znanjem za prihodnost : SRIP hrana 2017-2022 / [odgovorna urednica Anita Jakuš; priprava vsebin Tjaša Bedenk ... et al.]. - Ljubljana : Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, 2022

ISBN 978-961-6986-62-5
COBISS.SI-ID 117768451

Gospodarska
zbornica
Slovenije
Zbornica kmetijskih
in živilskih podjetij

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Gospodarska
zbornica
Slovenije

Zbornica kmetijskih
in živilskih podjetij